25րդ ՏԱՐԻ — Թիւ 7085 | 29 ԱՊՐԻԼ 1909 | ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ | 12 Mai 1909 | 26me année | N. 7085

"ԱՐԵՒԵԼՔ"
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան	80	Ղ.օ.
» » վեցամսեայ	45	»
Գաւառներու համար տարեկան	108	»
» » վեցամսեայ	60	»
Օտար երկիրներու համար տարեկան	25	Ֆր.
» » վեցամսեայ	20	»

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ

10 PARAS

آرەولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درعلیه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

ԱՆԱՐԳ ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Քիչ քիչ հաշտուեցանք այն կսկծալի գաղափարին հետ թէ հայութեան ամէնէն հօծ, բարգաւաճ ու բարեբաստիկ կեդրոններէն մէկը, Ատանան, անդարձ փճացած է։ Աւերակներու կոյտ մըն է այլ եւս ան որ մրջնային ոգեւորութեան, կենսաբեղուն գործունէութեան արգասանդ պատկեր մը կը ներկայացնէր։ Ցփասուկիւնը, միացած կարծրայինդ մոլեռանդութեան, մարդկայնութեան գաղափարին գանհի ու վայրի մէկ ըմբռնումին, ըրաւ ինչ որ բնութեան պատուհասները իսկ չեն կրնար ընել իրենց ամէնէն կործանարար պայթումներուն մէջ։ Համիտեան քստմնելի րէժիմին՝ Օսմ. հայրենիքին երեսուն երեք տարիներէ ի վեր անընդհատաբար հասուցած հարուածները կարծես բաւական չըլլային, ահա սահմանադրական րէժիմին տակն ալ այդ հարուածները կը շարունակուին այլապէս բարբարոս ուժգնութեամբ մը։ Ասիկա վիճակ մըն է որ կարծես այս երկրին վերականգնումին ու բարգաւաճմանը տենչացող հոգիներուն մէջ կուզէ ցանել մահացու սերմը վհատութեան և անվերադառնալի յուսահատութեան։ Հայ տարրը— մեր խալամ հայրենակիցներուն խոհական մասին իսկ խոստովանութեամբը —զօրաւոր ազդակներէն մէկը պիտի ըլլայ օսմ. հայրենիքին վերանորոգութեան գործին մէջ, ասիկա նոյն իսկ կ'ընդունին անոնք որ զանազան պատճառներով իրենց համակրութիւնը անխրաւօրէն կը զլանան մեր ցեղին, և առաջ կ'երթամ ըսելու չափ թէ մինչեւ իսկ իր ամենի պատուքը հայ արեան մէջ կատաղօրէն յագեցնող տա ազէտ ու ողբալի խուժանն անգամ, թերեւս բնազդաբար, գիտէ թէ Հայը իր գոյութեան բոլոր տարրերովը ուրիշ բանի չի ծառայեր, ու չի կրնար ծառայել, եթէ ոչ չենցնելու պայծառացնելու այս դժբախտ երկիրը, և նախանձի զգացման պայթումէն տարուելով է որ այդ խուժանը, ինքնին անկարող, տգէտ ու աւերասէր, կը մոլեգնի այդ պատիւը խլել Հայուն ձեռքէն զարնելով անոր գլխուն, անոր գոյութիւնը կացինելով։ Ծամբայ ելլալով սասնկ բացարձակ ու անտարակոյս ճշմարտութենէ մը, շատ ցաւալի, անհունապէս տխուր եզրակացութեան մը կը յանգինք. ուրեմն անոնք որ կ'ըսեն թէ իրենք այդ հայրենիքին զաւակներն են, ու անկեղծօրէն հայրենասէր, այս պարագան գործնականապէս ապացուցանելու ուրիշ միջոց չեն գտներ եթէ ոչ փճացնել արդասաւորիչ բարգաւաճեցնող լաւագոյն տարրը այս երկրին, և կործանել գետնի հաւասար ընել ծաղկած քաղաքներ, գիւղեր, աշխատանքի ու արտադրութեան յուռթի կեդրոններ։ Այս կերպ հայրենասիրութիւն մը վեր է մարդկային դատողութենէ եւ տեղ ունի միայն այն խալամ կարգերուն մէջ, որոնց համար մարդ ջարդել և երկիր կործանելը միակ միջոցներն են որով կրնան իրենց գոյութիւնն արդարացնել, իրենց մարդու պարտականութիւնը կատարած ըլլալ։

Եւ սակայն եղածը ամենի ու սահմռկեցուցիչ բան մը ըլլալով՝ չենք կրնար ոմանց պահանջածին պէս անտարբեր հանդիսատեսը ըլլալ մեր հայ արենակիցներուն անագորոյն խողխողումին և մեր գոյութեանը ուղղուած լախտի այս հարուածներուն։ Մենք Հայերս, մեր տուած 30,000 նոր զոհերէն ետքը — որոնք կ'երթան աւելնալ 300,000 նահատակներու յաւերժական դիակնակոյտին վրայ — չենք կրնար բողոքի աղաղակը չբարձրացնել խուլ աշխարհի, այս աշխարհքը որքան ալ ներկայ ժամանակներուն մէջ անկարեկիր ունկնդիրը ըլլայ հարստահարուածին, ջարդուածին, հալածուածին։ Կ'ուզենք հասկնալ թէ ո՞վ է ան որ պիտի համարձակի մեր եղբայրներուն դիակներուն մէջէն անցնելով գալ այս հէք, անտէրունչ ազգին մնացորդ զաւակներուն ամէնէն խրուսալի բողոքները խեղդել, լռութեան դատապարտել։ Ի՞նչ է եղածը։ Քանի որ տարիներէ ի վեր մինչեւ այս վայրկեանս Հայը կը հնձուի խոտի պէս, և մէկ օրէն միւս օրը չենք գիտեր թէ ո՛ր հայկական արտին է կարգը հնձուելու մանգաղներու հարուածներուն տակ, 30,000ի նոր, տաք տաք հնձումէն յետոյ, պա՛հ, թող քանի մը համեր ալ մանգաղուին անոր համար որ իրենց հնձուած եղբայրներուն արեան հատուցումը պահանջեցին երկրի մը մէջ ուր Սահմանադրութիւն կայ, օրէնք կայ, իրաւունք կայ։ Չխօսիլ, չգրե՛լ մի կիլիկեան կոտորածներուն վրայ, չպոռթկա՛լ մի մեր անհուն կսկիծը։ Հապա ի՞նչ է հիմակուան րէժիմին և Համիտեան րէժիմին տարբերութիւնը։ Առաջինը Հայ կը ջնջէր, ու Հայը չէր կրնար բողոքել. երկրորդն ալ, գուցէ առանց ուզելու, ներկայ կը գտնուի Հայուն ջնջումին, ու Հայը նորէ՞ն չպիտի կրնայ բողոքել. հապա սահմանադրութի՞ւնը որ անիրաւուածին ազատութիւն կուտայ բողոքելու։ Եւ յետոյ չենք գիտեր թէ ի՛նչ տնպատեհութիւն կայ պարզելու իրականութիւն մը իր ամէնէն արիւնոտ մանրամասնութիւններուն մէջ, երբ միւս կողմէ շատ աւելի մարդկային և օրինաւոր պիտի ըլլար արգիլել որ այդ իրականութիւնը գոյութիւն չունենար, որ մարդիկ չխնայէին ուրիշ մարդիկներու վրայ և չպատռէին զանոնք։ Լաւագոյն չէ՞ր արգիլել գեհենական եղեռնագործութիւններ փոխանակ սանձահարել ուզելու բերաններ որոնք չե՛ն կրնար չպոռալ աշխարհիս ամէնէն ըմբոստացուցիչ և ամէնէն խենդեցնող անիրաւութիւնները։

Այո, ճշմարտութիւնը պիտի ըսենք, և մեր ցեղը սպաննել ուզողներուն դէմ թոքապատառ պիտի բարձրացնենք բողոքի աղաղակը։ Եւ մանաւանդ ա՛լ այս անգամ չպիտի թոյլ տանք որ «պաշտօնական հաղորդում»ներու անարգութիւնը գործածէ յամօթ և ի նախատինս օսմ. Սահմանադրութեան։

Ու ահա սկսած է արդէն. առաջին պաշտօնական տեղեկութիւնը տրուեցաւ արդէն Ատանայի վատ, հայասպան, վարնոց, ստապատիր ու արիւնարբու կառավարութեան կողմէ, որ աներեւակայելի լրբութիւնն ունեցած է յայտարարելու թէ Ատանայի կրկին կոտորածներուն մէջ հազար ինը հարիւր սաչափ իսլամներ կոտորուած են և միայն հազար չորս հարիւր սաչափ Հայեր։ Չեմ կարծեր որ Սուտը սասնկ ահարկու սաստուածացումի մը բարձրացած ըլլայ երբէք։ Ատանայի կործանուած և ամայացած փողոցներուն, կիլիկեան անհունածաւալ դաշտերուն աւերածոյ ամայութեանը և Սեհունի տղղմուտ արիւնաներկ հոսանքներուն մէջ երեսուն հազար անմեղ Հայերու ջարդուփշուր եղած դիակները, յօշոտուած մարմինները, ածխացած դիակները փտուին, մինչեւ հիմակ մարդկային Տառապանքին պատմութեան չարձանագրած խժդժութիւնները գործուին խուժանի մը կողմէ անզօրը ու հանդարտաբարոյ ժողովուրդի մը վրայ, ասոնք գրուին, հաստատուին, յայտարարուին, ու գտնուի մարդ մը, կուսակալ մը, որ՝ սպունգ մը քաշելով այս ամէնուն վրայէն՝ խիղճ ընէ յայտարարելու պաշտօնապէս թէ.... ։ Ո՞վ երբէք պիտի կրնայ բացատրել իր բո՛ւն զգացածը այս զարհուրելի իրողութեան առջեւ։

Բայց մենք ատիկա առայժմ կատակ մը նկատենք, — պաշտօնական կատակ,— և համբերութեամբ սպասենք այն արդիւնքին զոր պիտի տայ՝ Պոլսէն, ազատարար բանակին կողմէն արիւնի վայրը ղրկուած զինուորական յանձնախումբին քննութիւնը։ Այս տեսակ մարմին մը, զոր կը ձեւացնեն Ռումելիի հոյակապ բանակէն ընտրուած անաչառ, անխարդախ, արդարամիտ և ուղղախոհ սպաներ, անկարելի է որ ճշմարտութիւնը երեւան չհանէ և անարդութեան սիւնին չգամէ այն խայտառակները, որոնք տակաւին կը շարունակեն հին րէժիմեան պաշտօնական ստութիւններուն դրութիւնը՝ այնքան աղիտաբեր երկրին համար, այնքան անպատուաբեր անոր վարկին՝ համայն աշխարհի առջեւ։ Մեր բոլոր յոյսը կը կեդրոնանայ այս զինուորական ատեանին վրայ։ Անոր գործելու եղանակին համար չա՛տ փայլուն, չա՛տ պերճախօս երաշխիք մը ունինք. այն եղանա՛կը որով ազատարար այս անվեհեր ու խիզախ բանակը գործեց՝ հրէշներ տապալելու համար բռնակալութեան ծակայնաղը, և մինչեւ այս վայրկեանս կը գործէ այն միեւնոյն տաքթիքայով, միեւնոյն հանճարեղ, հեռատես ու շրջահայեաց ուղղութեամբ. այդ բանակն է որ կը կազմէ քննիչ յանձնախումբը, որ անտարակոյս նոյն թաքթիքով, նոյն անողոք անաչառութեամբ ու արդարամտութեամբ պիտի վարէ կիլիկեան արիւնալի խնդիրը՝ ճշմարտութիւնը մերկացնելով, եղեռնագործները պատուհասելով և լիովին մխիթարութիւն և գոհացում տալով կիլիկիոյ այնքան ծաղկեալ հայ ժողովրդեան հատուկտոր, ցիրուցան, անօթի, ծիւրած ծնգած մնացորդներուն, որպէս զի անոնք ալ չկորսուին բոլորովին։

Չէ՛, չենք ուզեր լսել Ատանայի տեղական կառավարութեան պաշտօնական տեղեկութիւնները. իրե՛նց ըլլայ։ Նոր կուսակալը՝ հինին ձեռքը ջուր կը լցնէ, ու երկուքը իրար կ'արժեն այս երկիրը կործանելու դիւային հնարամտութեան մէջ։ Հինը ջարդել տուաւ, նորը ջարդուածներէն մնացածները իր կարգին մարթոտել տալու անկարող, բաները նետել կուտայ, մինչ իսլամ արիւնկզակ խուժանապետները, կոտորածներուն հեղինակները ազատ համարձակ կը շրջին անպատուհաս, և մինչ Հայերուն կ'արգիլուի հոն՝ քաղաքէն դուրս ելլալ, փախչիլ երթալ ապահով երկիրներ, անոնք՝ մարդասպանները արդէն ո՛վ գիտէ ո՛րքան մղոններով հեռացած են հիմա իրենց ոճրախանձ սխրագործութեանց վայրերէն։ Ահա թէ արդարութիւնը դեռ ինչպէս կ'ըմբռնուի և կը գործադրուի հոն, կիլիկեան կառավարութեան մէջ։

Եր. ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

ՓՈՔՐ-ԱՍԻՈՅ ՋԱՐԴԵՐԸ

(Խմբագրական «Թան»ի, մայիս 8)

Լուրերը կը մզուին տակաւ և մանրամասնութիւնները կը ճշդեն այն տպաւորութիւնը, զոր մարդ կը զգար, կարդալով տասնըհինգ օրէ ի վեր Փոքր-Ասիոյ վրայ հասած մութ հեռագիրները։ Ոչ միայն ջարդ եղած է հոն, այլ և կազմակերպուած ու հրամայուած ջարդ։ Այսօր անվիճելի կը թուի այդ բանը։ Նահանգային թուրք իշխանութիւնները ծանրապէս պատասխանատու են։

Նախ սա ստոյգ է թէ, ինչպէս յաճախ ըսած ենք, ծայրայեղ սկեպտիկ նկատուիլը աչք առնելով, Ատանայի իսլամները, Ասիոյ շատ մը իսլամներուն պէս, Սահմանադրութեան հաստատումին մէջ տեսած են ստորադաս ցեղերու յաջողութիւնը, կեավուրներու մէկ գործը և պարտուածներու վրէժխնդրութիւնը։ Իսլամներուն համար՝ նոր րէժիմը պարտութեան րէժիմ մըն է և դեռ երկար ատեն այնպէս պիտի մնայ. աւելի ենթարկուա՛ծ են քան թէ ընդունած։ Երկար ատենէ ի վեր տիրող աւանդութեամբ մը Հայերը ատելու մղուած, Հայերուն վրայ կը ձգեն 1908 յուլիսին կատարուած յեղափոխութեան պատասխանատուութիւնը։ Անկէ ի վեր քանիցս անհատական յարձակումներ կ'ըլլան Հայերուն վրայ։ Ցանդուգն մտածում մը չպիտի ըլլայ, երբ ըսենք թէ յարձակում գործողները կը յուսային վրէժխնդրութիւններու միջոցաւ առիթը գտնել ընդհանուր կոտորած մը ընելու։ 1908ի օգոստոսէն մինչեւ 1909 ապրիլ՝ 20,000է աւելի Հայեր սպաննուած են Ատանայի, Հաճընի մէջ և շրջակաները։ Հայերը ընդհանրապէս խուսափած են յարձակումներուն պատասխանելէ, և բաւականացած են զինուելով, ի հարկին օրինաւոր ինքնապաշտպանութիւն ընելու համար։

Ո՛վ որ ալ ըլլայ ապրիլ 13ի րէաքսիոնի շարժումին պատասխանատու հեղինակը, սա բացայայտ է թէ Հայաստանի մէջ կատարուած ջարդ մը, այդ մարդուն մտածումով, յաջողապէս ուրիշ կողմ պիտի շեղեցնէր Կ. Պոլսոյ վրայ դարձած ուշադրութիւնը։ Մնաց որ, նշանակալից միաժամանակութիւններ կան, և երկու շարժումներու զուգադիպութիւնը աչքի կը զարնէ։ Ապրիլ 10ին, հայ երիտասարդ մը, երկու Թուրքերէ շրջապատուած, յարձակում կը կրէ։ Հայը հրազէն կը պարպէ անոնց վրայ, կը սպաննէ երկուքը ու կը փախչի։ Թուրքերը, զինուած, կուսակալին կը դիմեն՝ Հայուն գլուխը պահանջելով։ Ի՞նչ կ'անցնի կը դառնայ այդ տեսակցութեան միջոցին։ Ոչ ոք չի գիտեր։ Բայց կ'երեւայ թէ կառավարութեան ներկայացուցիչը հանդարտեցուցիչ ազդեցութիւն մը ի գործ չի դներ։ Որովհետեւ հետեւեալ և յաջորդ օրերը, Ատանայի իսլամ բնակիչները, լեռնական Թուրքերու, Չերքէզներու և Քիւրտերու բազմութեամբ ստուարացած ու մարթինի հրացաններով, րէվոլվէրներով և եաթաղաններով զինուած, ջարդը կը սկսի ապրիլ 13ին իսկ, տրուած կարգախօսի մը համաձայն կարծես, որուն արձագանգ եղաւ Կ. Պոլիս։ Ծակատամարտ կը մղուի փողոցներուն մէջ և մինչեւ ապրիլ 15 կը տեւէ։ Այդ օրը միայն տեղական իշխանութիւնները երեւան կուգան, զինակները վերցնել տալու համար։

Անցեալ շաբթու խորհրդարանին առջեւ կախուած հինգ մահապարտները։

Կուսակալը և տեղական իշխանութիւնները փորձած են ջրմեղանալ և այդ արիւնալի տասմին պատասխանատուութիւնը ձգել Հայերուն վրայ։ Կ'ըսեն թէ Հայերը ուզեր են ապստամբիլ և անկախ թագաւորութիւն մը հիմնել։ Առասպել մըն է ատիկա, որուն դէմ ազդուապէս կը բողոքէ Դրօշակ, Ժընէվի Հայ Բոմիջէին օրկանը։ Հայերը, իբր ցեղ, Հրէաներուն կը նմանին։ Ինքնօրինութեան հետամուտ չեն, և իրենց գտնուած տեղին մէջ կը ջանան բարեկեցութիւն, հարստութիւն և ազդեցութիւն ձեռք բերել։ Կուսակալը եթէ ոչ կազմակերպած, գէթ թոյլտուած է ջարդը։ Հրամանի մը համաձայն բրած է այդ թոյլտուութիւնը, ինչպէս կ'երեւայ Ներքին գործոց Նախարարութեան պաշտօնատար Ատիլ պէյի սա հեռագրէն, որ պարզապէս կ'ըսէ. «Եւրոպացիներուն մի՛ դպչիք։» Այդ հրամանին ու Հայերու սպանութեան միջեւ շատ փոքր անջրպետ մը կայ, և բնակչութիւնն ալ անյապաղ անցած է այդ անջրպետը։ Երբ մարդ վերստին կարդայ 1896-1898ի Դեղին Տետրակը, աւելի լաւ կը հասկնայ թէ բառերը ի՛նչ ըսել կ'ուզեն և թէ ի՛նչպէս մոլեռանդութիւնը կարգ մը պարագաներու մէջ կրնայ հնազանդիլ տրուած հրամանի մը։

Տէրութիւնները չարգիլեցին այդ կոտորածը, որովհետեւ բան մը նախատեսած չէին. մնաց որ՝ տէրութիւնները սովորութիւն ունին ձգելու որ Հայերը ջարդուին։ Անտարակոյս յածանաւներ ղրկեցին։ Թէեւ այդ յածանաւներու ներկայութիւնը ծանրացուցած չէ չարիքը։ Սակայն նոր կոտորած մըն ալ կ'աւելնայ ուրիշ շատ մը ջարդերու վրայ։ Ատանայի և Հալէպի նահանգները հուրի և սուրի մատնուած են։ Չերքէզները և Քիւրտերը կարծած են թէ ջարդի ատենը եկած էր նորէն։ Սպաննուածներուն թիւը ո՞րչափ է։ 10,000ի և 20,000ի միջեւ կը տատանի։ Իրաւ որ շատ զարմանալի է, երբ մեր ժամանակին մէջ, այդպիսի բնաջնջումներ կը կատարուին, մինչ կառավարութիւնները և հանրութիւնը բուռն յուզում մը ցոյց չեն տար։ Սակայն ծայրայեղութիւնները վերջ գտած չեն տակաւին։ Ատանայի մէջ և այլուր կը շարունակեն։ Հակառակ հերոսական անձնուիրութեանց, ինչպէս է Անգլիոյ հիւպատոսինը, մասնակի սպանութիւնները յաջորդած են հաւաքական սպանութեանց։ Կ. Պոլսէն առջի օր հասած հեռագիր մը իրերու այս վիճակը մատնանշելով, տեղական իշխանութեանց մեղսակցութիւնը կը հաստատէր։

Երեսփ. Ժողովը, յուզման մատնուած, կառավարութիւնը հրաւիրած է անմիջական միջոցներ ձեռք առնելու՝ յանցաւորները պատժելու համար։ Հանգանակութիւններ բացուած են ի նպաստ զոհերուն։ Ներքին գործոց նախարար Ֆէրիտ փաշա, երէկ, մեր թղթակցին կ'ըսէր. «Քիչ մը ժամանակ տուէք մեզի։ Քիչ ատենէն՝ ամէն բան կարգի պիտի դնեմ։» Եւրոպական կարծիքը տեղեակ է նախկին Եպարքոսին ձիրքերուն և անշուշտ տրամադիր է ուզուած պայմանաժամը շնորհելու։ Բայց Ֆէրիտ փաշա պէտք է ընդունի որ արագ միջոցներ հարկեցուցիչ են։ Ոչ ոք կը տարակուսի այդ միջոցները դժուարին ըլլալուն վրայ։ Որովհետեւ մակեդոնական ազատականութիւնը, ազդեցութիւն չունի ասիական զանգուածին վրայ։ Բարոյական յեղափոխութիւնը պէտք էր պատրաստէր քաղաքական յեղափոխութիւնը։ Սակայն — կառավարութեան պարտքն է արդէն — պէտք է բռնադատել որ բարեկարգութիւնը յարգեն ամէն անոնք որոնք կ'ընդդիմանան ազատութեան հրապոյրին։

ԷԼ-ԱԶՀԱՐԻ ՇԷՅԽԻՆ ՖԵԴՎԱՆ
ԱՏԱՆԱՅԻ ՋԱՐԴԻՆ ԱՌԹԻՒ

Գահիրէի Էլ-Ազհար կրօնական համալսարանին ուսուցչապետ Շէյխ Սէլիմ Պիշրի, Ատանայի ահռելի ջարդերէն զգածուելով, Թուրքիա ղրկած է սա Ֆէդվան, որուն համառօտութիւնը արդէն հեռագրաւ հաղորդուեցաւ.

«Եգիպտոսի մէջ շատ գէշ և սրտաճմլիկ լուրեր կարդացինք, որոնց համաձայն Անատոլուի օսմ. նահանգներուն իսլամներէն ոմանք անիրաւաբար կը հարստահարեն իրենց քրիստոնեայ հայրենակիցները և թէ զանոնք, իբրեւ ապստամբ ու թշնամի, կը սպաննեն։ Այդ գրոյցներուն չուզեցինք հաւատալ և յուսացինք թէ անհիմն են, վասն զի մեր կրօնքը՝ իսլամութիւնը արգիլած և ապօրէն նկատած է ամէն տեսակ գէշութիւնները, հարստահարութիւնը, կողոպուտը, արիւնհեղութիւնը, մարդասպանութիւնը, մարդոց վնասելը՝ ըլլա՛յ իսլամ, ըլլա՛յ քրիստոնեայ և ըլլայ հրեայ։ Անատոլը և ուրիշ տեղեր գտնուող ո՛վ իսլամներ, զգուշացէք այն բաներէն զորս մեր Աստուածը իր Շէրիաթին մէջ արգիլած է։ Ետ կեցէք արիւնհեղութենէն զոր մեր Աստուածը արգիլած է։ Գուրանը կը հրամայէ թէ Աստուած չի սիրեր անոնք որ ուրիշներուն կը դպչին, զանոնք կը չարչարեն։ Ո՛վ իսլամներ, լաւ խորհեցէք Գուրանին հրամաններուն վրայ։ Աստուծոյ գիրքին և մեր Մարգարէին արգիլած ու մեղք համարած բաներէն զգուշացէք. շատ հեռու մնացէք. աստուածային այդ հրամանին մի՛ անսաստէք, վասն զի ատոր աստուածային բարկութեան կ'ենթարկուիք։ Գիտցէք թէ ձեզի հետ դաշինք ունեցողները և ձեր մէջ ապրող տեղացի քրիստոնեաները ու հրեաները կարգ մը իրաւունքներ ունին զորս Աստուած իբրեւ պարտք ձեր վրայ դրած է։ Իրարու հետ ուղղամտութեամբ ապրեցէք. ինչ որ ձեզի, ձեր պարագաներուն, տղոցը ու աղջիկներուն արժանի

կը դատէք, անոնց ալ արժանի դատելու էք։ Զանոնք պէտք է զօրացնէք ձեր ոյժովը. ձեր զօրութեան շնորհիւ պէտք է զանոնք շատ երջանիկ ընէք. անոնց վանքերը ու եկեղեցիները իբրեւ ձեր մզկիթները նկատելով բնաւ պէտք չէ որ ձեռնձգութիւն ընէք։ Գիտցած ըլլաք որ այն որ իր հայրենակից քրիստոնեային ու հրեային կը դպչի, անոնց դէմ սուր կը քաշէ և անոնց իրաւունքները կը բռնաբարէ, հակառակած կ'ըլլայ Աստուծոյ կողմէ իսլամներէն առնուած ուխտին և Գուրանին մէջ գրուած հրամաններուն։ Ո՛վ իսլամներ, ցեղի խնդիրներու մի՛ ենթարկուիք, ձեր մէջ ցեղային խնդիր առաջ գալը մի՛ թոյլատրէք, վասն զի այդ տեսակ կռիւներ այն կարգի տգիտութիւններ են զորս իսլամութիւնը կը մերժէ։ Դուք պէտք է հետեւիք Աստուծոյ Առաքեալին և սուրբերու ուղիղ ճամբուն։ Եթէ տգէտներու խօսքին կարեւորութիւն չտաք և ձեր կիրքերուն չհամակերպիք, այն ատեն իսլամութեան առատաձեռնութեանը կը տիրանաք և չէք հաւանիր ո՛չ միայն ասոր կամ անոր սպաննելուն, այլ նոյն իսկ և ոչ մէկին քիթը արիւնելուն։ Ո՛վ իսլամներ, եթէ ըսուած լուրերը՝ այսինքն տեղացի քրիստոնեաները կեղեքած ու տառապեցուցած ըլլալնիդ ճիշդ է, պէտք է գիտնաք որ Աստուած, ձեր այդ գործերովը իր հրամաններուն անսաստելնուդ համար, պիտի բարկանայ. նաեւ մեր մեծանուն Մարգարէին սուրբ Շէրիին հակառակած պիտի ըլլաք։ Մեր կրօնքը արգիլած է այդ կարգի յարձակումները և այս ու այն բռնաբարելը. եթէ ճշմարիտ է, դուք ի վերուստ յայտնուած այդ կրօնքին հիմերը նոյն կարգի գարշելի գործերով ցնցած և հրամանները ոտքի տակ առած եղաք. նաեւ պատճառ եղաք որ կարգ մը տգէտներ գէշ բաներ ըսեն ձեր կրօնքին համար։ Այդ պատճառով ձեր բոլոր իսլամ ընկերները ձեզի դէմ վշտացած են։ Ո՛վ իսլամներ, տեսէք մեր Մարգարէն ի՛նչ կը հրամայէ. —«Ո՛վ որ տեղացի քրիստոնեաներէն կամ հրեաներէն մէկը սպաննէ, բնաւ երբեք չի կրնար առնել արքայութեան հոտը. արքայութեան հոտը քառասուն տարուան հեռաւորութենէ մը կ'առնուի։ Այն որ տեղացի քրիստոնեաներէն կամ հրեաներէն մէկին կը դպչի, հանդերձեալին մէջ կրակէ խարազաններով պիտի պատժուի։» Ո՛վ իսլամներ, Աստուած կ'ողորմի անոնց որ Մարգարէին այդ սուրբ հրամաններուն կ'անսան, անոնց վրայ կը խորհին և ըստ այնմ կը գործեն։ Բարձրեալն Աստուած բոլոր իսլամները, ի վերուստ յայտնուած կրօնքին համաձայն, բարի գործերու արժանի ընէ և ուղիղ ճամբու առաջնորդէ. ամէն։»

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

Ա. ՆՍՏԱՇՐՋԱՆ

69րդ նիստ, 28 Ապրիլ 1909

Երեսփ. Ժողովը երէկ գումարուեցաւ Ահմէտ Րիզա պէյի ատենապետութեամբ։ Ատենը բացուեցաւ ժամ 5ին։ Օրակարգը կը կազմէր տպագրական օրինագիծը։ Ատենական գործողութեանց կատարումէն ետքը, ձեռնարկուեցաւ այդ օրինագծին վիճաբանութեանը։ Յանձնաժողովին տեղեկաբեր Լութֆի Ֆիքրի պէյ սա յայտարարութիւնը ըրաւ.

«Մամուլի միջոցաւ կարծիքներու հրատարակութեան իրաւունքը ամէնէն աւելի նուիրական իրաւունքներէն մէկն է, որով մեծ կարեւորութիւն ունի։ Այդ իրաւունքը եթէ լաւ չգործադրուի, մարդկային ընկերութեան համար մեծ վնասներ առաջ կը բերէ։ Այդ իրաւունքը ամէն երկրի մէջ ընդունուած, սակայն կարգ մը պայմաններու ենթարկուած է։ Այդ առթիւ ալ մարդկային ընկերութեան շահերը նկատողութեան առնելով անպէտ ու անօգուտ պայմաններ պէտք չէ նշանակել։ Յանձնաժողովը բոլոր այդ կէտերը նկատողութեան առնելով քննեց կառավարութեան ներկայացուցած օրինագիծը։ Լրագիր հրատարակելու համար կառավարութեան օրինագծին մէջ նշանակուած պայմանները ընդունելով հանդերձ, այդ սկզբունքները կիրառման մէջ չընդունեցինք։ Ընդունեցինք այն տրամադրութիւնը թէ օրագրողի մը մահէն ետքը ժառանգորդները կրնան լրագիրը հրատարակել՝ օրինական հանգամանքները ունեցող պատասխանատու տնօրէնի մը միջոցաւ, սակայն կառավարութեան սահմանած դրամական երաշխաւորութիւնը իբրեւ անպէտ մերժեցինք։ Պետական Խորհուրդին պատրաստած օրինագծին մէջ նշանակուած է որ կառավարութիւնը իրաւասութիւն ունի դատարանի դիմելու այն լրագիրներու մասին որոնք առանց օրինական պայմանները լրացնելու կը հրատարակուին։ Յանձնաժողովը ընդլայնեց այդ իրաւասութիւնը և կառավարութեան իրաւունք տուաւ նոյն կարգի լրագիրները խափան դադրեցնելու, որով վճիռ ձեռք բերելու պարտաւորութիւնը վերցուց։ Ընդունեց լրագիր մը կամ պարբերական հանդէս մը հրատարակելու համար արտօնութիւն ստանալու պարագան, սակայն պարտաւորութիւն դրաւ որ քննութիւնները մինչեւ քանիմէկ օր աւարտին, որպէս զի ձեռնհաս պաշտօնատունին ձեռքը դժուարութիւն յարուցանելու պատրուակ մը չըլլայ։ Կառավարութեան ծրագրին մէջ ընկերութեանց ալ իրաւունք տրուած է լրագիր հրատարակելու։ Յանձնաժողովը ջնջեց այդ կէտերը և զայն թողուց մեր օրինական ընդհանուր տրամադրութեանց։ Յանձնաժողովը ընդունեց այն պարտաւորութիւնը թէ օրաթերթերը ու պարբերական հանդէսները տպագրուելէն ետքը անոնցմէ երկուքական օրինակ տրուին Կ. Պոլսոյ մէջ Տպագրական Տեսչութեան և գաւառներու մէջ ալ տեղական կառավարութեան ամէնէն մեծ պաշտօնեային։ Սակայն յանձնաժողովը նկատելով որ սահմանադրական վարչութեան մէջ Տպագրական Տեսչութիւն անունով պաշտօնարանի մը պէտք չկայ, «Տպագրական Տեսչութեան» խօսքերը «Ներքին գործոց նախարարութեան»ի փոխեց. նաեւ սա կէտը աւելցուց իբրեւ պարտաւորութիւն թէ երկուքական օրինակ ալ ընդհանուր դատախազներուն տրուի։ Յանձնաժողովը բոլորովին ջնջեց պաշտօնական զեկուցումները հրատարակելու պարտաւորութիւնը, վասն զի ազատութեան մէջ անընդունելի աւելորդ գործ մը նկատեց։ Լրագրական յանցանքներէ առաջ եկած պատասխանատուութեանց համար ալ կարգ մը դրինք սապէս.— Պատասխանատուութիւնը նախ կը վերաբերի պատասխանատու տնօրէնին և անկէ զատ եթէ ուրիշ մը կայ՝ երկուքին ալ. երկրորդ՝ յօդուածը ստորագրողին, երրորդ՝ տպարանապետին և չորրորդ՝ վաճառողներուն ու ցրուիչներուն։ Այս զանազան աստիճանի անձերէն իւրաքանչիւրին նկատմամբ ո՛րքան ատեն որ դատ բանալու մասին անկարելիութիւն մը չըլլայ, անոնցմէ ետքի աստիճանին մէջ գտնուողներուն նկատմամբ դատ պիտի չբացուի։ Երեսփ. Ժողովին վիճաբանութեանց հրատարակութեան մէջ եթէ խեղաթիւրում մը գործուիլը յանցանք մը նկատուի, բնականաբար չարակամութեան արդիւնք պիտի ըլլայ, որով յանձնաժողովը անոր վերաբերեալ յօդուածին մէջ «մանաւոր գիտումով» բառերը աւելցուց։ Յանձնաժողովը նկատողութեան առնելով Վեհ. Սուլթանին վեհապետական հանգամանքին վրայ աւելցող Խալիֆայութեան հանգամանքը, անոր մասին ոչ միայն անուանարկիչ հրատարակութիւն մը, այլ նոյն իսկ անպատշաճ յօդուած մը և կամ խօսք մը պարսաւելի համարեց, որով օրինագծին այդ մասին վերաբերող յօդուածը ըստ այնմ փոխեց։ Կառավարութեան կողմէ զրկուած օրինագծին մէջ տրամադրութիւն մը չկար անհիմն լուրեր հրատարակող լրագիրներու մասին կատարուելիք գործողութեանց նկատմամբ։ Յանձնաժողովը այդ կէտը նկատողութեան առնելով պէտք եղած յօդուածը աւելցուց։ Միայն թէ չորս պայմաններ կան այդ արարքը յանցանք նկատելու համար.— Ա. Հրատարակութեան և կամ արտատպելու իրողութեան գոյութիւն ունեցած ըլլալը, Բ. ստութեան կամ խեղաթիւրումի գոյութիւնը, Գ. հրատարակութեան չարակամութեամբ եղած ըլլալը և Դ. այդ հրատարակութիւններէն հանրային անդորրութեան խանգարուած ըլլալը։ Յանձնաժողովը յարմար դատեց անուանարկութեան վերաբերող յօդուածին մէջ նաեւ աւելցնել «Ծերակոյտ, Երեսփ. Ժողովը, դատարանները և օսմ. բանակը» խօսքերը։ Դատավարութեանց մասին կարգ մը բարեփոխումներ ընելով, ընդհանուր դատախազներուն վրայ պարտաւորութիւն դրինք ուղղակի դատարանի յանձնելու լրագրական յանցանքներու վերաբերեալ գրութիւնները։ Օրինագծին մէջ ժամանցումի (միւրուրի զէման) համար նշանակուած վեց ամիս պայմանաժամը շատ գտանք և երեք ամսուան զեղչեցինք։ Այս պայմաններուն կիրառումէն զերծ կացուցինք զուտ գրական ու գիտական պարբերականները։ Այս կերպով, տպագրական օրինագծին քննութեանը առթիւ, ամէն բանէ առաջ արդարութիւնը և իրաւաբանութեան տեսակէտը նկատողութեան առինք։ Բնաւ մարդահաճութիւն չըրինք և ոչ մէկ կողմի համար։ Կը յուսանք որ Երեսփ. Ժողովը ժամ առաջ կը վաւերացնէ նոյն կանոնագիրը։»

Լութֆի պէյի այս յայտարարութենէն ետքը խօսեցաւ Հաֆըզ Իպրահիմ էֆ. և ըսաւ թէ յանձնաժողովին բերած այդ օրինագիծը թերի ըլլալով, ամբողջութեամբ պէտք է մերժել։ Զօհրապ էֆ. առաջարկեց օրէնքին մէջ պատժական տրամադրութիւն մը աւելցնել անոնց մասին որոնք, առանց իրենց արժանիքը գիտնալու, լոկ «շանթաժ» ընելով սակէ անկէ դրամ կորզելու նպատակով լրագիր հրատարակելու կը ձեռնարկեն։ Տեղեկաբեր Լութֆի պէյ ընդունելի նկատեց այդ առաջարկութիւնը և ատենապետին միջոցաւ հրաւիրեց Զօհրապ էֆ.ն որ իր առաջարկութիւնը գրաւոր ներկայացնէ։

Ատենը պահ մը փակուելէ ետքը, ժամ 8ին մօտ նորէն բացուեցաւ։ Ատենադպիրը կարդաց Ծերակոյտի նախագահին մէկ գրութիւնը՝ ծանուցանող թէ Խորհրդարանին յառաջ վերելակը մաքսատուն ժամանած է։ Ժողովը իր վարչական մարմնոյն յանձնեց պէտք եղած գործողութեանց կատարումը։

Ապա կարդացուեցաւ Ներքին գործոց նախարարութեան մէկ պաշտօնագիրը, որ կ'ըսէր թէ Ատանայի դէպքերու մասին Երեսփ. Ժողովին մէջ բացատրութիւն տրուած պահուն երեսփոխան մը յայտարարած էր որ Հայերէն քսան-երեսուն հազար հոգի մեռած են։ Ասոր վրայ տեղեկութիւն ուզուելով Ատանայի կուսակալութենէն, պատասխան ստացուած է թէ, քննութեան առաջ տարուիլը թէեւ ժամանակի կը կարօտի, սակայն սա յայտնի է որ իսլամ ժողովուրդէն 1929 հոգի սպաննուած և 533 վիրաւորուած են. իսկ ոչ-իսլամ ժողովուրդէն՝ 1,455 սպաննուած ու 382 վիրաւորուած։ Այս պաշտօնագիրը իբրեւ տեղեկութիւն կարդացուեցաւ։

Ատենադպիրը կարդաց եպարքոսական պաշտօնագիր մը, որ պուլկարական բռնագրաւին վաւերացումը կը պահանջէր։ Այդ գրութիւնը յղուեցաւ արտաքին գործոց յանձնաժողովին։ Յետոյ ձեռնարկուեցաւ տպագրական օրինագծին վիճաբանութեանը։ Ա. յօդուածը նոյնութեամբ ընդունուեցաւ։ Բ. յօդուածը նկատողութեան առնուելով Հիւսէյին Ճահիտ պէյ ըսաւ թէ վերջին դէպքերով հաստատուած է որ լրագրական հրատարակութիւնները ի՛նչ տեսակ միջադէպերու պատճառ կրնան ըլլալ. ուստի լրագիր հրատարակողներու համար պէտք է պարտաւորիչ ըլլայ բարձրագոյն վարժարանէ մը շրջանաւարտ ըլլալու պարագան. նաեւ «ամէն անհատ»ի տեղ պէտք է «օսմանցի» ըսել։ Տեղեկաբեր Լութֆի պէյ ըսաւ թէ օրինագծին մէջ առժամեայ յօդուած մը կայ լրագիր հրատարակել ուզող օտարազգիներու մասին, որով «օսմանցի» բառին հարկ չկայ։ Հիւսէյին Ճահիտ պէյի առաջարկութեանց մասին թեր ու դէմ վիճաբանութիւն կատարուելէ ետքը, Ժողովը որոշեց նոյն յօդուածը յանձնաժողովին վերադարձնել, կատարելու համար զանազան բարեփոխութիւններ, զորս առաջարկեցին Սէյիտ պէյ, Րիզա փաշա և Համբարձում էֆ. Պօյաճեան։ Առաջինը կ'առաջարկէր «մէկ տարի և անկէ աւելի բանտարկութեան չդատապարտուած»ին տեղ նշանակել «անբարոյականութիւնը հաստատող յանցանքներէն մէկին համար չդատապարտուած» պարբերութիւնը։ Րիզա փաշա կ'առաջարկէր որ լրագրին տէրը հմուտ ըլլայ իր հրատարակած լրագրին լեզուին՝ գրելու և կարդալու եղանակով։ Պօյաճեան էֆ. ալ կ'առաջարկէր որ 21 տարիքը 25 ըլլայ։ Գ. յօդուածը, որ կը վերաբերի արտօնութիւն ստանալու խնդրոյն, յանձնաժողովին յղուեցաւ՝ գործադրելու զանազան փոփոխութիւններ՝ տպարանին անունը պահանջելու մասը ջնջելու համար։ Դ. յօդուածը նկատողութեան առնուելով, վիճաբանութեան ենթարկուեցաւ դրամական աւանդի և պատիժներու խնդիրները։ Թեր ու դէմ կարծիքներ յայտնուելէ ետքը, ընդունուեցաւ Արիֆ պէյի առաջարկութիւնը՝ պատիժները թեթեւցնելու մասին։

Ատենը նորէն պահ մը փակուելով, վերստին բացուեցաւ։ Բրէվէզայի երեսփոխան Համտի պէյի ընտրութեան տեղեկագիրը ընդունուելէ ետքը, ձեռք առնուեցաւ տպագրական օրինագծին Ե. յօդուածը։ Լրագրի մը արտօնատիրոջ մահէն ետքը արտօնութեան իրաւունքին անոր ժառանգորդներուն փոխանցուելու խնդիրը, Զօհրապ էֆ.ի առաջարկութեամբ, նորէն յանձնաժողովին յղուեցաւ՝ իրաւաբանական տեսակէտով կրկին քննուելու համար։ Զ. յօդուածը նոյնութեամբ ընդունուելէ ետքը Է. յօդուածը ձեռք առնուեցաւ։ Զօհրապ էֆ. ըսաւ թէ 25 տարիքը պէտք է 21ի զեղչել և թէ պատասխանատու տնօրէնները բարձրագոյն վարժարանէ մը շրջանաւարտ պէտք է ըլլան։ Այդ մասին թեր ու դէմ կարծիքներ յայտնուեցան։ Սէյիտ էֆ. ըսաւ թէ բարձրագոյն վարժարանէ շրջանաւարտ ըլլալու պայմանը եթէ ընդունուի, գաւառներու մէջ կարելի պիտի չըլլայ լրագիր հրատարակել։ Ժողովը ընդունեց առաջարկութիւն մը թէ պատասխանատու տնօրէնը օսմ. հպատակ ըլլայ։ Բարձրագոյն վարժարանէ վկայուած ըլլալու պարագան ալ քուէի դրուեցաւ, սակայն մեծամասնութեան գոյութիւնը խնդրոյ առարկայ ըլլալով, յաջորդ նիստին յետաձգուեցաւ և ատենը փակուեցաւ։ Այսօրուան օրակարգն է Սահմանադրութեան վերաքննութիւնը։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՔՍԱՆՆԵՐԵՔ ՀՈԳԻ ԿԱԽԱՂԱՆ ՀԱՆՈՒԱԾ.—Այսօր մայրաքաղաքիս զանազան կողմերը կախաղան հանուեցան Ասարը Թեվֆիգ մարտանաւուն հրամանատար Ալի Քապուլի պէյը նըլորդի առջեւ վայրագօրէն սպաննողները և ուրիշ անձեր, որոնք մարտ 31ի յետադիմական շարժումին և զինուորական ապստամբութեան մասնակցած էին։ Աւասիկ այդ մարդոց անունները, որոնք զինուորական առաջին ատեանին կողմէ մահուան դատապարտուած էին, և մահուան վճիռը երէկ իրիկուն վաւերացուած էր Սուլթանին կողմէ.— Վառօդարանի չորրորդ վաշտին մէջ ծառայող Հասան՝ Րիզէցի, Եսէրը [illegible] չոգենաւուն մէջ խոհարար Մէհմէտ՝ Ինեացի, Թէմէլ՝ Թիրէցի, Ալի՝ Տիւզճէցի, Բուրսալը Մէհմէտ, Իսմայիլ Զաւուշ՝ Նուսմրէցի, ծովային հրշէջ խումբին մէջ ծառայող Սապրի՝ Չարշամպացի, ծովային արձակազէններու վաշտին փողահարներու խումբէն Մահմուտ Զավուշ, նոյն խումբէն փողահար Իպրահիմ Բէրշէնպէյցի, նոյն գունդին առաջին գումարտակէն չաւուշ Օսման Ապանացի, նաւային նաւագախումբին մէջ ծառայող Իսմայիլ Տիվրիկցի, նաւային արձակազէններու վաշտէն Չարշամպացի Նէջէթ, Սինօպցի Իպրահիմ, արձակազէններու վաշտին առաջին գումարտակէն Ինէպօլըցի Եագուպ, Ասարը Թեվֆիգ զրահաւորին մէջ ծառայող Րիզէցի Էնիս ու Թիրէպօլըցի Թէմէլ, Նաւարանի մէջ հնոցպան Տրապիզոնցի Ալի, Թարագ տուպային մէջ աշխատող Բէնտէրըցի Ֆէթհի, հետեւակազօրքի գունդին մէջ իմամ Հաճի Մահմուտ, թօրփիտօ գործարանին մէջ ծառայող Ա. միւլազիմ Զանագգալէցի Հիւսէյին Պաշա։ Ասոնցմէ չորսը կախաղան հանուեցան Պէշիքթաշի պահականոցին առջեւ։ Դատապարտեալ մըն ալ, որ նոյն պահականոցին առջեւ մահուան պատժին պիտի ենթարկուէր, կրած սարսափէն մեռաւ՝ կախաղան չբարձրացած։ Միւս դատապարտեալներուն մահուան պատիժը գործադրուեցաւ Գասըմ Փաշայի մէջ ութը հոգի, նաեւ Սկիւտարի և Պոլսոյ Պայազիտի, Ֆաթիհի ու Այասոֆիայի կողմերը։ Կախաղանները զինուորական շղթայով մը պաշարուած էին և հետաքրքիրներու ահագին բազմութիւն մը խռնուած էր կախաղաններու շուրջը։ Ալի Քապուլի պէյի սպանութեան գործին մէջ մեղսակցութիւն ունեցող ուրիշ տասներինդ նաւային զինուորներ ալ ձերբակալուած են։ Չորս հոգի ալ, փախած ըլլալով, ի բացակայութեան մահուան դատապարտուած են և որոնք են. Սինօպցի Մէհմէտ չաւուշ, պէօլիւք էմինի Համտի, դարձեալ պէօլիւք էմինի Ալի և Րիզէցի Տուրմուշ չաւուշ։

ՇԷՎՔԷԹ ՓԱՇԱՅԻՆ ԱՅՑԸ ՕՍՄ. ՆԱՒԱՏՈՐՄԻՆ.— Ազատարար բանակին հրամանատար Մահմուտ Շէվքէթ փաշա երէկ այցելութիւն տուաւ օսմ. նաւատորմին։ Ժամը 4ին Մեսուտիէ զրահաւորը գնաց և նուագածութեամբ դիմաւորուեցաւ։ Նաւուն սրահին մէջ Շէվքէթ փաշա յանուն Բ. և Գ. զօրաբանակներուն շնորհակալութիւն յայտնեց նաւային սպաներուն, հայրենիքին մատուցած իրենց անձնուէր ծառայութիւններուն համար, վերջին դէպքերու միջոցին։ Շէվքէթ փաշա յարեց թէ Րումէլիի բանակը իր յաջողութեան կէսը կը պարտի նաւատորմին, երբ ան Այ-Սթէֆանոյի առջեւ գնաց խարսխել։ Նաւային հրամանատար Րիւսթէմ պէյ փոխադարձաբար շնորհակալութիւն յայտնեց։ Յետոյ նաւուն կամրջակը ելաւ։ Հոն զինուորները բարեւ կեցան։ Շէվքէթ փաշա զինուորներուն հաղորդեց Բ. և Գ. զօրաբանակներու զինուորներուն բարեւները, աւելցնելով թէ նաւատորմը մեծ անձնուիրութիւն մը ցոյց տուած էր բռնապետութիւնը ջնջելու գործին մէջ։ Յետոյ նուագախումբը Վաթան մարշը նուագեց և այդ միջոցին լուսանկարներ առնուեցան։ Շէվքէթ փաշա միւս մարտանաւերուն ալ այցելութիւն տալէ ետքը, Նաւարան գնաց, այցելութիւն տալու համար ծովային նախարարին։ Բայց նախարարը հոն չգտնուելուն՝ Շէվքէթ փաշան իր այցաքարտը ձգեց հոն։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ատեանը կը հարցաքննէ շատ մը անձեր, որոնց մէջ կը գտնուին Հանր. Պարաքի երկու պաշտօնեայ, ծովային զինուորներ, Միզանի արտօնատէր Մուրատ պէյը, Վօլքանի խմբագիրը, Իճաճի հրատարակիչը, սպաներ, սօֆթաներ և Շուրայի իւմմէթի տպարանը թալլողները։ Պոլսոյ կողմը Տէմիրգաբու Նիքոլի անուն յոյն նպարավաճառի մը խանութէն գտնուեցան զէնքեր, ռազմանիւթեր և գնդակներ։ Նպարավաճառը զինուորական ատեանին յանձնուեցաւ։ Համտի որդին Պիւրհանէտտին էֆ. խիստ հսկողութեան ենթարկուած է այն պալատին մէջ, ուր պատսպարուած է։ Պիւրհանէտտին էֆ. և Համտի ընտանիքէն ուրիշ անդամներ Մանասթըր պիտի զրկուին։

ԿՈԿՈՐԴԻԼՈՍԻ ԱՐՑՈՒՆՔԸ.— Համիտի նախկին սենեկապետ տիրահռչակ Իզզէթ եգիպտական թերթի մը մէջ բանաստեղծութիւն մը ձօներ է, կարմիր Սուլթանին գահընկէցութիւնը իմանալուն պէս։ Իզզէթ իր գրութեան մէջ աստուածացուցեր է մեծ մարդասպանը, գրուատելով անոր հաղուագիւտ բարեմասնութիւնները (!!!)։

ԳՐԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏՈՒԻ. — Վերջերս Երեսփոխանական Ժողովին մէջ Սահմանադրութեան վերաքննութեան առթիւ տեղի ունեցած վիճաբանութեանց միջոցին, մամուլի ազատութեան վերաբերեալ 12րդ յօդուածը բաւական բուռն վէճի մը տեղի տուաւ։ Մամուլի ազատութեան յայտնի կամ գաղտնի հակառակորդները վերջապէս պարտուեցան և Երեսփոխանական Ժողովը ընդունեց հետեւեալ յաւելումը. «Մամուլը ո՛չ մէկ պարագայի մէջ չի կրնար գրաքննութեան ենթարկուիլ նախապէս»։ Արդ, կ'երեւի թէ Ժողովին յայտնած այս կամքին հակառակ, հանդարտօրէն կ'աշխատուի մամուլը ենթարկել այն ռէժիմին, որ համիտեան բռնակալութեան ժամանակ գոյութիւն ունէր։ Ներքին գործոց նախարարին հրամանով և առանց ո՛ և է ակներեւ պատճառի, առանց օրէնքի մը յիշատակութեան, մի միայն քմահաճոյքով թերթերու դադարումները, սա կամ նա խնդրին վրայ չխօսելու, ապա թէ ոչ թերթը դադրեցնելու մասին տպագրական տեսչութեան ազդարարութիւնները կը վերսկսին ահա, ինչպէս կ'ըլլային յուլիս 11էն առաջ։ Երգիծական երկու թերթեր՝ Քալէմ և Կեվկապ՝ դադրեցան Տպագրական տեսչութեան մէկ որոշմնագրին համեմատ, որ շատ նշանակալից էր. «Այսօրուընէ սկսեալ... դադրած է»։ Ո՛չ իսկ երբեմնի նուիրագործուած բանաձեւը կար. «Հաստատեալ կանոնի հակառակ գործած ըլլալուն համար»։ Միւս կողմէ, մարդ զրկուեր է մեր պաշտօնակիցներէն ոմանց մօտ և հաղորդուեր է Տպագրական տեսչութեան մէկ հրամանը, որով կ'արգիլուէր ո՛ և է Նախարարութեան մասին բան գրել, բացառութիւն ըլլալով պաշտօնական հանգամանք ունեցող տեղեկութիւնները։ Ասիկա գրաքննութիւն չէ՞։ Անշուշտ դիտել պիտի տրուի թէ քաղաքը պաշարման վիճակի մէջ ըլլալով, մամուլի ազատութիւնը գոյութիւն չունի և լրագիրները կը գտնուին զինուորական իշխանութեան տրամադրութեանը տակ, և թէ այդ իշխանութիւնը մարդու հաշիւ տալու պարտական չէ։ Բայց բաւական հետաքրքրաշարժ երեւոյթ մը առաջ կուգայ. — Զինուորական իշխանութիւնները կը յայտարարեն թէ մամուլի դէմ ձեռք առնուած զսպողական միջոցներուն մէջ իրենք մասնակցութիւն չունին և նոյն իսկ չեն գիտեր։ Ուրեմն Տպագրական տեսչութեան եռանդոտութիւնն է, որ կ'ուզէ իր վաղեմի իշխանութեան կորուստին վրէժը լուծել և կը ջանայ ապացուցանել իր գոյութեան օգտակարութիւնը, փորձելով տակաւին հաւատցընել թէ երկիրը կը փրկէ, անմեղ լրագիր մը դադրեցնելով։ Քալէմի դէպքը շատ հետաքրքրական է։ Անցած շաբթու մարդուն մէկը, առանց իր անունն ու հանգամանքը յայտնելու, կը ներկայանայ Քալէմի տպարանը և կը հրամայէ թերթին հրատարակումը դադրեցնել։ Լրագրին վարչութեան կողմէ իսկոյն դիմումներ կ'ըլլան, գոնէ հասկնալու համար թէ ի՛նչ յանցանքով կ'ամբաստանուի։ Ներքին գործոց պաշտօնատան մէջ բանէ մը տեղեկութիւն չունէին։ Ոչ ոք այդպիսի հրաման մը տուած էր։ Քալէմի տնօրէնը գնաց գնդապետ Կալիպ պէյի, որ նոյնպէս տեղեկութիւն չունէր։ Բերայի հրամանատարն ալ բան մը չէր գիտեր։ Վերջապէս լրագրին խմբագրապետը ուղղակի դիմեց ընդհ. հրամանատար Շէվքէթ փաշայի և գործը պատմեց անոր։ Շէվքէթ փաշա շատ սիրալիր ընդունելութիւն մը ըրաւ, և զարմացաւ Քալէմի դէմ ձեռք առնուած այս խիստ տնօրինութեան վրայ։ Յետոյ ըսաւ թէ լրագիրը կրնայ հրատարակուիլ իր սովորական ծաղրանկարներով։ Այս յայտարարութեան վրայ, Քալէմ շաբաթ օր վերսկսաւ իր հրատարակութեան։ Բայց կիրակի օր Տպագրական տեսչութեան կողմէ մէկ տողնոց պաշտօնագիր մը ստացաւ, որ իր դադարումը կը հրամայէր։ Այս դադարումը նոյնքան աւելի անհասկնալի է որքան Քալէմ ազատական թերթ մըն է, որ միշտ հակառակորդ եղած է նախորդ ռէժիմի։ Քաղաքական յաղթական կուսակցութեան մը համար զարմանալի է որ իրեն դատին ինպաստ պայքարողները փոխանակ վարձատրելու, տարապարտ հալածանքներու կ'ենթարկէ այսպէս։ Թող չըսուի թէ Քալէմի դադարումը անհրաժեշտ էր պետական ապահովութեան տեսակէտով։ Ծաղրանկարներն ու քրօնիկները երբեք չեն վտանգեր ազատութիւնը։ Անոնք անհաճոյ կրնան ըլլալ միայն կեղծաւորներուն, անմիտներ-

րուն և ռէաքսիօնէրներուն։ Եւ քանի որ այս հակածանքներու հեղինակները զինուորական իշխանութեան տակ կ'ապաստանին, այս կէտը կը ներկայացնենք ազատաբար բանակի ընդհ. հրամանատարին ուշադրութեան։ Զանազան երկիրներու մէջ ինչ որ ալ ըսուի զինուորական արդարութեան դէմ, մենք գիտենք թէ այդ իշխանութիւնն ալ կը պաշտպանէ արդարութիւնը, ճիշդ քաղաքային իշխանութեան պէս։ (Քուրիէ տ'Օրիան)

ԶՕՐԱՆՈՑՆԵՐՈՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆ.—Պատերազմական նախարարութիւնը 2000 ոսկի յատկացուցած է այն զօրանոցներու նորոգութեան, որոնք վնասուեցան Րումէլիի բանակին կատարած յարձակումներու միջոցին։

ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ երէկ սկսաւ մասնաւոր տետրակի մը մէջ արձանագրել մայրաքաղաքս բնակող օտարականները, առանց խտրութեան, ինչպէս նաեւ պոլ սեմնակ գաւառացիները։ Իրենց ծննդավայրը պիտի ղրկուին այն ամէն գաւառացիները, որոնք մինչեւ որոշեալ ատեն մը գործ չեն գտներ։ Գործ և բնակարան չունեցողներն ալ դատարկապորտներու կանոնագրին պիտի ենթարկուին։

ՏԷՖԹԷՐԽԱՆԷԻ արկղին մէջ 380,000 ղրուշի զեղծում մը երեւան հանուելով, քննութեան ձեռնարկուած է։

ՏԻԱՐՊԷՔԻՐԻ Միլլի Աշիրէթի պետ Իպրահիմի տղաքը դատաստանի ենթարկուած են։

ԴԱՏԱՐԿԱՊՈՐՏՆԵՐՈՒ կանոնագիրը վաւերացաւ կայս. Իրատէով։

ԱՒՍՏՐՈԹՈՒՐՔ բրօթօքօլը վաւերացուած ըլլալով աւստրիական Խորհրդարանին կողմէ, Բ. Դրան ղրկուած է։ Աւստրիոյ կողմէ $2\frac{1}{2}$ միլիոն ոսկի յանձնուած է պանքային, Օսմ. Կառավարութեան տրուելու համար, ստորագրուած բրօթօքօլին համաձայն։

ԿԵՍԱՐԻՈՅ մէջ անցեալ դէպքերուն մասնակից 27 հոգի ալ դատաստանի ենթարկուած են։

ՍՈՒԼԹԱՆԸ վաղը Խորհրդարան պիտի երթայ Սահմանադրութեան վրայ իր երդումը կատարելու։ Ծերակուտականները ու երեսփոխաններն ալ երդում պիտի կատարեն։

ԳԱՒԱՌՆԵՐԸ.—Ներքին գործոց Նախարարութիւնը նորէն խիստ հրամաններ ղրկեց գաւառները, որպէս զի մեծ հսկողութիւն կատարուի յետադիմականներուն վրայ, ի հարկին զինուոր ղրկուի և խռովարարական արարքներու հեղինակներուն նկատմամբ օրէնքին տրամադրութիւնները իսկոյն խստիւ գործադրուին։

ՁԵՐԲԱԿԱԼՄԱՆ ՀՐԱՄԱՆԱԳԻՐ.—Զինուորական ատեանը ձերբակալման հրամանագիր հանեց Վոլքան լրագրի արտօնատէր ու Իդդիհատը Մուհամմէտիէ ընկերութեան հիմնադիր Տէրվիշ Վահտէթի անուն անձին և Սէրպէսթի լրագրին արտօնատէր Մէվլանզատէ Րիֆաթ պէյի համար, որոնք ամբաստանուած են մարտ 31ի յետադիմական յեղափոխութիւնը երբեւ առաջ բերող և երբեւ պարագլուխ ու գրգռիչ։

ԿԱՅՍ. ՔԱՅԼԵՐԳԸ.—Ջէքի ու Ճէմիլ պէյերը կը քննեն Սուլթանին համար նոր պատրաստուած քայլերգները։ Ասոնց ընտրածները կայսեր ներկայութեանը նուագուելով, ատոնցմէ մէկը պիտի ընդունուի։

ՀԱՄԻՏԻՆ կողմէ օտար պանքաներու յանձնուած դրամները քսանըհինգ միլիոն ոսկի կը հաշուուին, որոնց մեծ մասը անգլիական ու գերմանական պանքաներու մէջ կը գտնուի։

ԲԱՑՈՒՄ ՖԼՕՐԻԱՅԻ ՊԱՐՏԷԶԻՆ

ԱԶԴ.— Տնօրէնութիւնս պատիւ ունի ծանուցանելու հանրութեան թէ Ֆլօրիայի պարտէզին բացումը տեղի ունեցած է 1909 ապրիլ 19 կիրակի օրը։ Այդ պարտէզը հաճելի ընծայելու համար զբօսասէրներուն, կարեւոր բարեփոխումներ կատարուած են։ Վրան գոց տեղ մը շինուած է, ի հարկին անձրեւէն պատսպարելու համար յաճախորդները։ Պիւֆէն բոլորովին կերպարանափոխ եղած է, որպէս զի ամէն յաճախորդ կարենայ թարմ գարեջուր խմել, շատ արագ սպասարկութեամբ, որքան ալ բազմութիւն ըլլայ։ Պոմօնթիի գարեջուրը, խիստ թարմ, զեղչուած գիներով պիտի տրուի և պարտէզին մէջ փակցուած ծանուցումներով գինը նշանակուած է։ Միւս ըմպելիներն ալ առաջնակարգ պիտի ըլլան և ամէն քսակի մատչելի։ Պէտք է ըսել որ աթոռներու և սեղաններու համար դրամ չպիտի առնուի։ Երթեւեկութիւնը դիւրացնելու համար, երկաթուղիի ընկերութիւնը շատ մը կառախումբեր պիտի կեցնէ Ֆլօրիայի առջեւ, ուրբաթ և շաբաթ օրերը։

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

Պօմօնթիի գարեջրատան անանուն Ընկերութեան

12—2

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱՏԱՆԱՅԻ ՋԱՐԴԸ

Սուլթանը անցեալ ուրբաթ օր Մեծ Եպարքոս Հիլմի փաշան իր ներկայութեանը ընդունած միջոցին ցաւ յայտներ է որ իր գահակալութեան առաջին օրերուն մէջ խռովութիւններ ծագած են Ատանայի մէջ և հրամայեր է որ խռովութեանց հեղինակները և թելադրիչները կատարեալ արդարութեամբ դատուելով պատժուին և վնասուողներն ալ կառավարութեան ամէն տեսակ օգնութեանցը արժանանան։ Հիլմի փաշա խոստացեր է փութով հարկ եղած միջոցները ձեռք առնել։ Ուստի, Բ. Դուռ որոշեր է զինուորական քննիչ յանձնախումբին հետ քաղաքային քննիչ յանձնախումբ մըն ալ ղրկել, ինչպէս նաեւ վեց բժիշկներ։ Ատանայի կուսակալութեան հեռագրով հարցուած է թէ ո՛րքան դեղի պէտք կայ։ Իսկոյն պատասխան առնուած է թէ Իզմիրէն վեց բժիշկներ ղրկուած են, և երկու վիրաբոյժի պէտքը զգացուելուն համար ատոնք ալ առջի օրը ճամբայ հանուած են։ Ասոնցմէ զատ, Ներքին գործոց Նախարարութիւնը 300 ոսկիի դեղ պատրաստած է Ատանա ղրկելու համար։

*** Սապահ, իր ստացած ստոյգ տեղեկութեանց համեմատ կ'ըսէ թէ Ատանայի խռովութեանց մասնակից եղողներուն եւ կարօտութեան մատնուածներուն նկատմամբ խիստ և ազդու միջոցներ ձեռք պիտի առնուին Ներքին գործոց Նախարարութեան կողմէ։ Նոյն Նախարարութեան կողմէ տրուած հրամանի մը վրայ, Ճէպէլը Պէրէքէթի միւթէսարիֆ Ասըֆ պէյ պաշտօնանկ եղած և դատաստանի ենթարկուած է։ Զեկուցումներ եղած են նաեւ որ վերջին դէպքին մէջ անհոգութիւն ցոյց տուողներն և մասնակցողները պաշտօնէ դադրեցուցուին և դատի քաշուին։

*** Բացի այն 30000 ոսկիէն, որ կառավարութեան կողմէ Ատանա ղրկուեցաւ, 10,000 ոսկիի առաքում մը եւս եղաւ փոխանակագրով։ Իզմիրի մէջ մեծաքանակ ալիւր կը հաւաքուի Ատանա ղրկուելու համար։

*** Ատանայի կոտորածներուն միջոցին թալլուած և յափշտակուած գոյքերը ետ առնուելով իրենց տէրերուն կը վերադարձուին։

*** Պատերազմական ատեանը այս առտու Մերսին կը հասնի։ Տեղւոյն կուսակալութեան զեկուցուած է որ պէտք եղած թիւով պատերազմական ատեաններ կազմուին։ Նոյնպէս ազդարարուած է որ՝ առանց սպասելու պատերազ. ատեաններուն կազմութեանը, ոճրագործներն ու աւազակները ձերբակալուին և դատական պաշտօնեաներ ղրկուին շրջակաները։

*** Շաբաթը երկու անգամ Տէտէ-Աղաճէն շոգենաւ մը ճամբայ պիտի ելլէ զօրք փոխադրելու Մերսին, անդորրութիւնը վերահաստատելու համար Ատանայի նահանգին մէջ։

*** Ատանայի Նահանգային Ժողովի անդամ Տօքթ. Թէրզեան, որուն ընտանիքը Ատանայի ջարդէն մազապուր ազատելով խոյս տուած է, Պոլիս կը հաստատուի։ Տօքթ. Թէրզեան իր բոլոր կալուածներն ու գոյքերը կորսնցուցած է։

*** Ներքին գործոց նախարար Ֆէրիտ փաշա իր քովը հրաւիրելով Տեղապահ Սրբազանը, յայտարարեց թէ Ատանայի կոտորածին հեղինակները երեւան հանելու եւ յարակից քննութիւններով զբաղելու համար կառավարութիւնն ալ իր կողմէ պէտք տեսած է մասնաւոր յանձնաժողով մը ղրկելու աղէտին վայրը, անոր հայ անդամակից ընտրելով Յարթ. էֆ. Մոսդիչեանը։ Ֆէրիտ փաշա հարցուց թէ արդեօք հայոց Պատրիարքարանը կը հաւանի՞ այս անուանման։ Տեղապահը վստահութիւն յայտնեց Ֆէրիտ փաշայի նկատմամբ, և հաւանութիւն տուաւ Ատանա քննիչ մարմին մը ղրկուելուն։ Ֆէրիտ փաշա նոյնպէս բաւ. տեղապահին թէ պատրիարքարանը թող որոշէ արդարամիտ և պարկեշտ երեսփոխան մը, Թուրք կամ հայ, որպէսզի ընկերանայ Բ. Դրան կողմէ ղրկուելիք յանձնաժողովին։ Կ'ըսուի թէ տեղապահ Սրբազանը մտադիր է այս պաշտօնը առաջարկելու կամ Վա՛րդգէս էֆ.ի կամ Շահրիկեան էֆ.ի։

*** Նախարարաց Խորհուրդին որոշումով, Ատանայի նախորդ կուսակալ Ճէվատ պէյ, որ Պոլիս եկաւ քանի մը օր առաջ, նորէն Ատանա պիտի ղրկուի, որպէսզի պատերազմական ատեանը անոր ներկայութեանը քննութիւն կատարէ և անոր պատասխանատուութիւնը ճշդէ։ Լ. Հէրալտ կը ծանուցանէ թէ Ճէվատ պէյ պիտի դատուի։

*** Նախընթաց օր ծանուցած էինք թէ Ներքին գործոց նախարար Ֆէրիտ փաշա Ատանա պիտի երթայ. Սապահ հերքած էր այդ լուրը. բայց իր այսօրուա թիւին մէջ նոյն թերթը կ'ըսէ թէ պէտք եղած անմիջական և խիստ միջոցները ձեռք առնուած ըլլալով, Ֆէրիտ փաշայի Ատանա ուղեւորութիւնը առ այժմ յետաձգուած է։

*** Նիւ Եորք Հէրըլտի Բարիզեան հրատարակութեան մէջ Տարսոնի Ամերիկեան Քոլէճին Բրոֆ. Ատամս Կիպպընս մանրամասնօրէն կը նկարագրէ Ատանայի ջարդերը, զորս աչքով տեսած է։ Կ'ըսէ թէ ապրիլ 3ին, փողոցները սպանդանոց էին։ Շէնքերը դիակներ կուտէին։ Ոչ միայն այրերը կոտորուեցան այլ և կիներն ու մանուկները, որոնց վրայ զինուորները չվարանեցան կրակ ընելու՝ երբ անոնք ապաստան կը փնտռէին բամբակի գործարանները։ Թուրքերը ամենայն պաղարիւնութեամբ զարկին սպաննեցին Րօճըրս և Մաուրըր Ամերիկացի միսիոնարները։ Թուրքերը կ'աղաղակէին. «Թուրքիան Թուրքերուն համար. ատելի կեավուրները։» Ատանա ղրկուած երկու վաշտ զօրքերը, անդորրութեան վերահաստատուելէն յետոյ կրկնեցին ջարդը, կ'ըսէ Բրոֆ. Ատամս, և թալլեցին իրենց հաշւոյն։

*** Աղեքսանդրիայէն կը գրեն Մանզումէի Էֆքեարի թէ Րիւթէրի մասնաւոր մէկ հեռագրին համեմատ, Ատանայի երկրորդ ջարդը կատարուած է չորս հազար զինուորներու կողմէ, որոնք միացած կրակի տուած և քարուքանդ ըրած են, և շատ Հայեր ջարդած են. կը կարծուի թէ, կ'ըսէ թղթակիցը, ասոնք այն զինուորներն են որոնք Տէտէ Աղաճէն ղրկուեցան իբր թէ Հայերը պաշտպանելու համար, մինչդեռ խուժանին պակաս թողածը իրենք լրացուցին։

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ.— Վարչութեան երեքշաբթի գումարումէն ետքը, Կրօն. և Քաղ. Ժողովներու Դիւաններուն հետ խորհրդակցութեամբ՝ յարմար դատուած է Ազգ. Ժողովոյ յառաջիկայ Ուրբաթ նիստը յետաձգել։ Պատր. Տեղապահ Արքեպիսկոպոս Սրբազան սոյն կարգադրութիւնը յատուկ պաշտօնագրով հաղորդած է ատենապետ Մինաս Չերազ էֆ.ին։ Հետեւաբար, Ազգ. Ժողովը նիստ չունի այս ուրբաթ օր։

ԱՏԵՆԱՊԵՏԱՑ ԴԻՒԱՆԸ պիտի գումարուի յառաջիկայ ուրբաթ առաւօտ, ժամ 3ին (Ը. Թ.) Բերայի Արհեստանոցի սրահը, ատենապետութեամբ Մինաս Չերազ էֆ.ի, նկատողութեան առնելու համար Օսմ. Խորհրդարանի մատուցանելի Յիշատակագրին ծրագիրը, որուն խմբագրութիւնը յանձնուած էր նոյն Դիւանին կողմէ՝ ազգ. երեսփոխան Վաամչապունեան էֆ. Մանուկեանի։ Ինչպէս կը լսուի, նոյն Յիշատակագիրը բոլորովին անջատ է այն գրէն որուն Թուրքերէն խմբագրութիւնն ու մատուցումը յատուկ պատգամաւորութեան մը յանձնուեցաւ Ազգ. Ժողովոյ վերջին—ուրբաթ օրուան դռնփակ նիստին մէջ։

ՕՐՄԱՆԵԱՆԻ քննիչ յանձնաժողովը նիստ պիտի գումարէ այս ուրբաթ օր, ժամը 3ին, Ղալաթիոյ Խորհրդարանը։

ԿԵՍԱՐԻԱՆ Սանուց Միութեան Ընդհ. Ժողովոյ դիւանը կը ծանուցանէ թէ Միութեան 11րդ ընդհ. Ժողովը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ կիրակի ժամը 7ին (Ը. Թ.), Էսաեան վարժարանին մէջ։ Կը խնդրուի անդամներէն որ ներկայ գտնուին։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ Ժողովը երէկ նիստի հրաւիրուած էր Բերայի Արհեստանոցին մէջ. բայց մեծամասնութիւն չգոյանալով, միայն Տեղապահ Սրբազանին և նոյն Ժողովոյ դիւանին մէկ քանի անդամներուն միջեւ կարծիքի փոխանակութիւններ եղան։ Գաւառներէն եկած հեռագիրներ կարդացուեցան և մասնաւոր մարմին մը կազմուեցաւ Հմայեակ Սրբազանէ, Գնել և Պալըգեան վրդ.ներէ ու Արամ Հալաճեան, Խնդիր Սիմոնեան և Յակոբ Պահրի էֆէնտիներէ, որոնք ամէն առտու նիստ պիտի գումարեն Բերայի Արհեստանոցը ազգ. այլեւայլ խնդիրներու մասին խորհրդակցելու և հարկ եղած միջոցները ձեռք առնելու համար։ Այս մարմինը երէկ Բ. Դուռ երթալով տեսակցեցաւ Եպարքոսին և Ներքին գործոց Նախարարին հետ։ Այս պատգամաւորութիւնը բողոքագիր մըն ալ ներկայացուցած է ընդդէմ Ատանայի Իթիսալ թերթին, պահանջելով ձերբակալումը անոր հրատարակչին, որ իր գրգռիչ յօդուածներովը մեծ պատասխանատուութիւն ունի կատարուած ջարդին մէջ։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ.— Տուրքի հարցը գաւառներու մէջ.— Մուշէն Տ. Վարդան վրդ. և կաթոլիկ Հայոց Առաջնորդ Տ. Ներսէս եպս. Ծնոսեան 23 ապրիլ թուակիր հեռագիր մը ուղղելով՝ ի մէջ այլոց երեսփոխան Գեղամ էֆ.ի, կ'իմացնեն թէ այն տեղ ձեռնարկուած է զինուորական տուրքի բաշխումին ու հետեւաբար գանձումին, թէ այս պատճառով հայ երեւելիները կը ճնշուին։ Նոյն մասին հեռագիր մըն ալ Աղերդէն եկած էր երեսփոխան Ապտուրրէզաք էֆ.ի։ Մուշի ու Աղերդի երեսփոխանները, շաբաթ օրը, Խորհրդարանին մատուցած թագրիրով մը բողոքեցին այս անկանոնութեան դէմ, ու Գեղամ էֆ. Խորհրդարանին բեմէն ալ բացատրութիւններ տալով, յայտարարեց. «Բացէ ի բաց կը պարտաւորինք ըսել թէ հայ ժողովուրդը ղրկուած, ինկած ու չարաչար աղքատութեան մէջ կը տուայտի. Թողունք որ Սահմանադրութիւնը ջնջած է պէտէլը. այդպիսի տուրք մը գոյութիւն չունի. Նիւթապէս ալ, այլ եւս անհնար է անոր հատուցումը. ժողովուրդը այլ եւս դրամ չունի որ տայ. բայց իր ունեցածին ամէնաթանկագինը, իր զաւակը կուտայ և այսպէս ամէն կողմէ դիմումներ ալ եղած են»։ Պահանջեց որ արգիլուի տուրքի բաշխումը և գանձումը, յարելով թէ այդ անկանոն ձեռնարկները կրնան նոր անհանդարտութեանց դուռներ ալ բանալ մեր դժբաղդ ժողովրդեան համար։ Խնդիրը յղուեցաւ զինուորական յանձնաժողովի անմիջական նկատառման։

ԱՂՔԱՏ ՀԱՅ ՀՈՂԱԳՈՐԾՆԵՐԸ.— Ասկէ առաջ բռնւեցաւ թէ՝ եղած դիմումներու վրայ 100,000 ոսկի սահմանուած էր Անատոլուի աղքատ հողագործներու և չքաւորներու համար։ Հայ երեսփոխաններէ ոմանց կողմէ ընդարձակ թագրիրով մը բացատրութիւններ տրուած էին Խարբերդի, Սեբաստիոյ, Կարնոյ, Տիարպէքիրի, Կիլիկիոյ և մանաւանդ Մուշի, Վանայ և Բաղէշի ու Սասնոյ Հայերու ծայրայեղ թշուառութեան մասին։ Վերջին դէպքերու հետեւանքով՝ նպաստին գործը յետաձգուած էր։ Չորս օր առաջ Վանի և Մուշի երեսփոխանները Ներքին գործոց Նախարարութեան խորհրդականին ուշադրութիւնը հրաւիրած էին այս մասին։ Շաբաթ օրը բազմաթիւ երեսփոխաններու կողմէ թագրիր տրուած էր Խորհրդարանին։ Ըսուեցաւ որ այդ գումարը Անատոլուի 20 նահանգներուն վրայ բաշխել կ'ուզուի։ Մուշի երեսփոխան Գեղամ էֆ. բողոքեց գարնանացանի համար սահմանուած այս գումարին յետաձգման մասին, առաջարկելով որ անմիջապէս ղրկուի, բաշխումը կարօտութեանց համաձայն տեղի ունենայ և ոչ միայն սերմնցու այլ անօթեներուն ալ օգնութիւն տրուի։ Իբր չօշափելի ապացոյց հայ ժողովրդի սոսկալի աղքատութեան՝ Խորհրդարանին մէջ ի ցոյց դրաւ Տարօնոյ և Սասնոյ անօթի ժողովրդեան կերած սեւ հացահատիկի փշրանքը, զոր Մուշէն փաթթելով ղրկած էին և որ դժբաղդաբար մարդկային սնունդ չէր կարելի համարել։ Խորհրդարանը որոշեց Նախարարութեան ուշադրութիւնը հրաւիրել։

ՍԵԲԱՍՏԻԱՅԻ Արխանեան ընթերցարանի վարչութեան ասկէ առաջ հրապարակ հանած վիճակահանութեան 2000 հատ պարգեւատոմսերու արժէքի $\frac{3}{4}$ը Ատանայի արկածեալներուն յատկացնել նպաստակայարմար նկատուելով, որոշուած է պարգեւները չվճարել։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆՑ. Գուրգէն Լուսինեանի ֆրանսահայ պատկերազարդ բառարանին երկրորդ պրակը։ Դիմել բոլոր գրավաճառաց և մօտակայ [illegible] և Բերայի լրագրավաճառաց։ Գին 40 փարա։ Երրորդ պրակը այս շաբաթ օր լոյս կը տեսնէ։

ԿԱՐԵՒՈՐ.—Թախանձանօք կը խնդրենք գաւառի մեր մասնաւոր և պատահական բոլոր թղթակիցներէն որ՝ նկատի առնելով թերթիս ծաւալն ու օրուան կարեւոր լուրերուն առատութիւնը՝ շատ սեղմ և կոկիկ կերպով միայն խմբագրեն իրենց թղթակցութիւնները, յաւէտ զանց առնեն անձնական խորհրդածութիւններն ու տեսութիւնները, իրողութիւնները և եթ արձանագրելով, որոնք իրենց պարզութեանը մէջ շատ աւելի ազդու են և զօրաւոր։ Նմանապէս կը խնդրենք որ գաւառի ներքին անհատական վէճեր՝ հանրային հարցի տարազներու տակ՝ չներկայացուին մեզ՝ մեր էջերուն մէջ հիւրընկալուելու համար։ Ժամանակ է որ ա՛լ ամէն անձնական կիրք և ատելութիւն մարսուին։ Մանաւանդ պէտք պիտի խնդրենք մեր Բարեկրթի ազնիւ հայրենակիցներէն որ կիրքերու բռնկած լաւային վրայ ջուր լեցնելով՝ յաւէտ մարեն զանոնք։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ, 11 Մայիս.— Երեսփոխան Պ. Տընի Քօշէն ծանուց թէ Խորհրդարանին մէջ հարցապնդում մը պիտի ընէ Հայերու ջարդին վրայ։ Պ. Բիշօն յայտարարեց թէ յառաջիկայ ուրբաթ պիտի պատասխանէ այդ հարցապնդումին։

ԹԷՀՐԱՆ, 11 մայիս.— Երեսփ. ընտրութիւնները տեղի պիտի ունենան Կայսրութեան Խորհուրդին կողմէ ընտրական օրէնքին պատրաստութենէն անմիջապէս յետոյ։ Խորհրդարանը պիտի գումարուի՝ երբ երեսփոխաններուն երկու երրորդը Թէհրան հասնին։

ՍՕՖԻԱ.—Պուլկար կառավարութիւնը մեծ տէրութեանց գրաւոր առաջարկ մը ըրած է, որով Պուլկարիոյ անկախութեան վրայ հիմնուած, զանոնք կը հրաւիրէ ջնջելու Պուլկարիոյ մէջ գոյութիւն ունեցող քափիթիւլասիօններու իրաւունքները և հիւպատոսական դաշնագիրներ կնքելու Պուլկարիոյ հետ։

ՎԻԷՆՆԱ.—Վիէննական մամուլը մեծ շահագրգռութեամբ կը հետեւի Եգիպտոսի ազգայնական շարժումին։ Խտիվը, որ Թէրէզիանիոմ համալսարանը ուսում առած է, շատ մը ազդեցիկ բարեկամներ ունի վարիչ շրջանակներու մէջ։ Եգիպտոսի մէջ քանի մը տարիէ ի վեր սկսուած պայքարը անգլ. ազդեցութեան դէմ, Աւստրիոյ արտաքին գործոց պաշտօնատան ուշադրութիւնը գրաւած է, և թէ օսմ. ազատական քոմիտէներու անդամները կը խոստովանին որ Եգիպտոսն ու Կայսրութիւնը իրարու միացնող դիւրաբեկ կապը չխզելու համար պէտք է խորհրդարանական դրութեամբ օժտել Եգիպտոսը։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱՐԻԶ, Ապրիլ 28/11 Մայիս		
Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 %	Ս. Ֆ.	101 13
Ամէնէն բարձր գին	»	101 24
Ամէնէն վար գին	»	101 13
Րումէլի Երկաթուղի գոց	Ֆր.	174 50
Ամէնէն բարձր գին	»	174 87
Ամէնէն վար գին	»	174 25
ԲԱՑՈՒՄ, Ապրիլ 29/12 Մայիս		
Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 % Ք.Ե.	Ս. Ֆ.	101 14
» » » ժամը 5ին	»	101 14
Րումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	173 87
» » ժամը 5ին	»	173 25
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	432
Անատ. երկթ. Պարտք. Ա. սերի	»	513 —
» » » Բ. սերի	»	510 —
» » բաժնեթղթ.	Ս. Ֆ.	15 05
Շիրքէթի Խայրիէ	»	36 —
Շիրքէթի Խայրիէի Համիտիէ	»	1 30
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	»	4 55
Օսմ. Ծխախոտ		15 35
[illegible] բաժնեթուղթ		7 —
» ժուիսանս		3 20
» պարտաւորութիւն		490 —
Թրամվայ	Ֆր.	69 —
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.		313 —

ՄԱԶԵՐՈՒ ԿԱԶԴՈՒՐԻՉ
Eau Avellane

ՏՕՔԹ. Բ. ԹԷՕՏՈՐԻՏԷՍ ՊԱԼԱՇ

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻ ԿՈՂՄԷ ՎԱՒԵՐԱՑՈՒԱԾ

Պատրաստուած

Քիմիագէտ ԼԷՕՆ ԻՐԻՆԷԻԻ կողմէ

Արծաթ շքադրամ և պատուոյ վկայական ստացած Աթէնքի 1903ի միջազգային ցուցահանդէսի միջոցին

ԱՎԷԼԱՆԻ ՋՈՒՐԸ, գլխու մազերուն, պեխերուն, մօրուքին բնական գոյնը կը վերահաստատէ ստուգաբար և ամէն երանգներով, և երիտասարդական թարմութիւն ու փայլ կը շնորհէ, մազերուն արմատը զօրացնելով և հերաթափութեան առաջքը առնելով։

ԱՎԷԼԱՆԻ ՋՈՒՐԸ մորթին վրայ բիծեր չի ձգելու առաւելութիւնը ունի։

ԱՎԷԼԱՆԻ ՋՈՒՐԸ կրկին գոյնով է. շագանակագոյն և սեւ։ Իւրաքանչիւր տուփի մէջ բացատրուած է գործածութեան եղանակը յատուկ հրահանգով։

ԱՎԷԼԱՆԻ ՋՈՒՐԸ կը ծախուի Բերայի մէջ Պօն Մառշէ, Ղալաթիա՝ Հիսարեանի անուշահոտութեանց վաճառատունը, Թիւնէլի մօտ, Պոլիս՝ Գասապեան և Քեազիմ պէյ դեղավաճառանոցները, Ֆընտըքլը՝ Գ. Ֆօթիատիս, Պէշիկթաշ՝ Քեազիմ պէյ, ու բոլոր գլխաւոր դեղարանները, Բարիզ՝ Պ. Ա. Օթառ վարսայարդարի խանութը, Քասթիլիօն փողոց։

ՄԹԵՐԱՆՈՑ, Թեօտօր Սթավրաքի, Բերա Մեծ Պողոտայ, թիւ 146։ 25—25

Իւրաքանչիւր շիշի գին 25 ղահեկան

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԿՕՇԻԿՆԵՐԸ,
ԱՐԱՆՑ,
ԿԱՆԱՆՑ
ԵՒ
ՏՂՈՑ ՀԱՄԱՐ
Կը
Գտնուին

ԹԻՐԻՆԿ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
ՂԱԼԱԹԻԱ

ԱՆՎՐԷՊ ԴԱՐՄԱՆ

ՈՍԿՐԱՅԻՆ ԵՒ ՋՂԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

ԿԼԻՍԷՐՕՖՕՍՖԱԹ ՌՕՊԷՆը (robin)

ոչ միայն ջղային և ոսկրային հիւանդութեանց ամէն տեսակը հիմնապէս կ'բուժէ, այլ մտաւոր պակասութեան, մաքի և մարմնի չափազանց յոգնութեան, հեշտական գերծանութեանց և ուրիշ պատճառով կորսուած ջիղերն ու ոսկորները զօրացնելով՝ սպառած հիւանդութեանց առաջքն ալ կ'առնէ։ Բարիզի Բժշկական Ակադեմիան որ խիստ քննութիւնով է ընդունած...

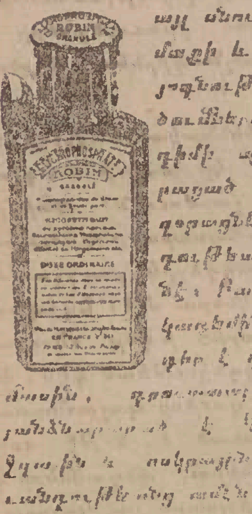

[illegible] ... Անվրէպ դարմանն է տղոց ճգնաժամերու ու ոսկրաթերութեան և ոսկորներու ակարութենէն առաջ եկած մանկական հիւանդութեանց։ Ծծկեր կիներն ու կաթ տուող մայրերն ալ պէտք է անպատճառ գործածեն ԿԼԻՍԷՐՕՖՕՍՖԱԹ ՌՕՊԷՆը որ թէ՛ իրենց և թէ՛ մանկիկին ջիղերն ու ոսկորները կ'զօրացնէ։ Կ'ծախուի մեծ դեղարաններու և դեղատուններու մէջ։

PHŒNIX ASSURANCE LD. Cº

"ՖԻՆԻՔՍ,,

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԼՈՆՏՈՆ 1782ԻՆ

ԿԸ ԳՈՐԾԷ Ի ՊՈԼԻՍ 1869ԷՆ Ի ՎԵՐ

ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐ. ԸՆԿ

Դրամագլուխ եւ պահեստի դրամ Անգլ. ոսկի 4,218,000

ՖԻՆԻՔՍ սոսկ հրդեհի դէմ Ապահովագրական Ընկերութիւն մըն է, ծանօթ իր պատուաւորութեամբ և փութաւու մէջ իր անմիջական վճարումներով։

ՖԻՆԻՔՍ կ'ապահովագրէ հրդեհի և կայծակի դէմ ամէն տեսակ անշարժ և շարժունստացուածք, յոյժ նպաստաւոր պայմաններով։

Ընկերութեան ճշանաբանն եղած է ՈՒՂՂԱՄՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄ ՎՆԱՍՈՒՑ

Ցարդ վճարուած է աւելի քան 27000000 անգլիական ոսկի։

Ընդհանուր գործակալ Պոլսոյ և գաւառաց Գ. ՎԱՐԴԱՆՆԵԱՆ

Վիքալիս խան, Պանք Օթոմանի մօտ, Ղալաթիա։

Gie — RUSSIE

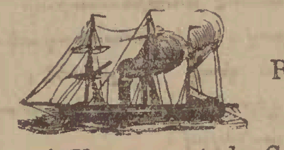

Navigaiion à Vapeur et de Commerce

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան երթեւեկութիւններ

Ապրիլ

Դշ. 29/12 Ինէպոլի, Սինոպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Րիզէ և Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին։

Դշ. 29/12 Օտեսա. Իրիկուան ժամը 4ին։

Եշ. 30/13 Իզմիր, Պիրէոն և Աղեքսանդրիա. ժամը 10ին։

Եշ. 30/13 Օտեսա. ժամը 4ին։

Ուր. 1/14 Սէվաստոբոլ. ժամը 10ին։

Շբ. 2/15 Օտեսա. ժամը 10ին։

Շբ. 2/15 Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Քիօս, Հռոդոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Թրիպոլի, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բոռ-Սաիտ և Աղեքս. ժամը 4ին։

ՀԱՅԸ

[illegible]

[illegible]

ԲԱՍՔԻՅԼ ՎԱԼՏԱՐ

[illegible]

[illegible]

[illegible] 49

[illegible]

[illegible] 12

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻՆ

Ժամանակացոյց կառախմբերու երթեւեկ 1909 մարտ 1 (Ն. Տ.) ի՛ս. օրէն սկսեալ

ԳՈՆԻԱ—ԷՐԷՅԼԻ — ՊՈՒՐԿՈՒՐԼՈՒ ԳԻԾ

ԵՐԹ — Կռ.խմբ. 622 — Ապր. եւ Ճմբ. Առաւ.

Կայարան		
Գոնիա	մկն.	11 —
Գաչին խան		11 31
Զումրա		12 15
Արըգ Իօրէն		12 43
Մանտասուն		1 12
Գարաման	ժմն.	1 43
	մկն.	1 58
Սիտրօվա		2 41
Այրանճը-Տէրպէնտ		3 14
Ալաճա		3 50
Էրէյլի	ժմն.	4 15
	մկն.	4 45
Պուլկուրլու իրիկուն	ժմն.	5 —

ԴԱՐՁ — Կռ.խմբ. 621 — Ապր. եւ Ճմբ. Իրիկուն

Կայարան		
Պուլկուրլու	մկն.	5 20
Էրէյլի	ժմն.	5 38
	մկն.	7 20
Ալաճա		7 47
Այրանճը-Տէրպէնտ		8 31
Սիտրօվա		9 13
Գարաման	ժմն.	9 37
	մկն.	9 25
Մանտասուն		10 25
Արըգ Իօրէն		10 24
Զումրա		11 30
Գաչին խան		12 06
Գոնիա իրիկուն	ժմն.	12 35

WILSON LINE

HULL-CONSPLE-NOVOROSSISK-ODESSA

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Անունք	Թոնօ	Անունք	Թոնօ	Անունք	Թոնօ	Անունք	Թոնօ	Անունք	Թոնօ
Ալպանօ	1069	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1531	Մարսէլլօ	3709	Սարֆօ	1119
Ալքէթ	3607	Տօմինօ	938	Հինտու	3720	Միքատօ	3557	Տիրիս	1735
Անճէլօ	1541	Տուրօ	2383	Հօրաթիօ	1600	Միլօ	1057	Սիլվիօ	119
Աթիոսքօ	2277	Տրաքօ	1713	Հումպէց	595	Մոնդէպէլլօ		Սցէրս	1203
Պասանօ	1822	Տինամօ	504	Իակօ	2354	Մուցիլլօ	3419	Թասսօ	1323
Պորտինօ	1264	Էպքօ	3464	Իտաճօ	5540	Նէքս	1933	Թ. Ուիլսըն	1546
Պրֆֆալօ	4481	Էլասքատօ	1520	Ժիւնօ	1080	Օտիս	4100	Թօքիօ	3327
Գէյրօ	1371	Էցաքօ	1841	Քլէօ	1053	Խնթացիօ	4036	Թոլէտօ	1470
Գալլիօ	1837	Ֆիտօ	954	Քոլբինօ	2307	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	242
Գարէօ	1244	Ֆինլանտ	1828	Քոմօ	1700	Բալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Գաղօ	1094	Ֆլամինկօ	349	Լէօ	1053	Բոլօ	510	Վոլօ	1289
Ջիքակօ	2729	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէանթօ	2272	Րիալճօ	3329	Վքլթուցն.	2391
Սօսէթօ	1831	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Րինալտօ	1553	Եէտս	1350
Գոլորատօ	4235	Կիկանօ	1143	Լօրէնցօ	3191	Րոլլօ	1613	Զէցս	1200
Գոնկօ	2905	Կօղօ	1011	Մալմօ	724	Րօճէս	1789	Թօրօ	
Գորսօ	895	Կըսանօ	1695	Մարէնկօ	1273	Րօզացիա	136	Մայօն	

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած են.

«Ալէքրօ» շոգենաւը, նաւապետ Պրանտլէյ։

«Ալէքթօ» շոգենաւը, նաւապետ Հիք։

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս կը սպասուին.

«Թօրօ» շոգենաւը, նաւապետ Ճէքսըն, մայիս 21ին։

Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՐԻՃՕՏ

Թիւ 22—24, Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա։ 10

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ ՑՈՅՑ ՏՈՒԱԾ Է

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Ինքնին կատարեալ սնունդ մը կը կազմէ. բժիշկներուն եւ մայրերուն միաձայն վճռին համաձայն

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Թանկագին սնունդ մըն է տղոց եւ ծծկերներու համար։

50 42

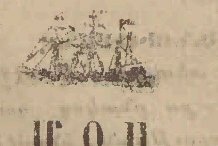

Մ Օ Ս

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Համբորդ եւ ապրանք փոխադրող շոգենաւեր

Ա. կարգի	Բ. կարգի
ՍԷԴԻՍ	ՆԱՑԻՕՔՐԻՍ
ՄԻՆԻՍ	ԷՄԷՑՍԻՍ
ՌԱՖՍԻՍ	ՊՈՒՋԻՐԻՍ
ԹԷՑՊԸՐ	ՄՕԷՐԻՍ
ՆԱՐՊՈՆ	ՖԱՑԷԼԻ
ՆԱՎԱՐԻՆ	ՖԱՐՕՍ
	ԹԻՊՕ

Առաջին կարգի շոգենաւերը շատ հանգստաւէտ են նաւուն մէջտեղը ընդարձակ սենեակներ ունին, ելեկտրականութեամբ կը լուսաւորուին և կին ճամբորդներու համար տեսչուհի ունին։

Երկրորդ կարգի շոգենաւերն ալ սահմանափակ թուով ճամբորդներ կ'առնեն, բայց տեսչուհի չունին։ Ստեր.

Կ. Պոլսէ Լիվրբուլ Ա. կարգի գինն է 15

» » Բ. » » 11

Կը խնդրուի վաճառականներէն որ փոխադրութեանց կամ ապրանքները Ղալաթիոյ մաքսատունը հանելու համար՝ իրենց հրամանգները տան շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Ամերիկայի և Եւրոպայի նաւահանգիստները տանելու համար ապրանքներ կ'ընդունուին։

Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒԻԹՈԼ և Ընկ. Գործակալ.—Ուիթոլ խան, Պահչէ գաբու, Պոլիս

ՃԷՅՄ ՄՈՍ Ընկ.

31 Ճէմս Սդրիդ, Լիվրբուլ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Ն ՓԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ

ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ

Մայիս 18ին, Ժօնի, Սեւ Ծովէն

Մայիս 25ին, Մինկրէլի, Մարսիլիայէն

Յնս. 1ին, Ֆրեժի, Սեւ Ծովէն

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Մայիս 19ին, Ժօնի, Մալթա եւ Մարսիլիա։

Մայիս 25ին, Իմէրէթի, Սեւ Ծով

Ա. կարգ Բարիզի համար 200 ֆր.

» » Մարսիլիոյ » 160 »

Բ. » Բարիզի » 150 »

» » Մարսիլիոյ » 120 »

Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 ֆր.։

Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տիէբի ճամբով)։

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թոփհանէ, քարափին վրայ։

15 Փ. ԾԸՐՕՈՒ

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՑԱՃԵԱՆ

ԹԵՐԹՕՆ "ԱՐԵՒԵԼՔ,,Ի (11)

ՀԱՄԻՏԵԱՆ ՐԵԺԻՄԸ

Գրեց՝ ՊՕԼ ՏԸ ՌԷԿԼԱ

ԳԼՈՒԽ Դ.

ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ՍԿԶԲՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Իրմէ ինչ որ ուզէին՝ կը խոստանար, և խորհելով թէ Եւրոպայի ու իր իսկ հպատակներուն գոհացում տուած է իր Խաթթը Հիւմայունով, իր խորամանկ գործին կը ձեռնարկէր, ինչ որ տակաւ զինքը տէր կը դարձնէր Բ. Դրան և այն մարդոց, որոնք ներքին ու արտաքին քաղաքականութիւնը կը վարէին։

Երկրին սպառնացող կնճռոտութիւնները ուսումնասիրելով չզբաղիր. երբ տանը գայ՝ որանց կը մերժէ Լոնտոնի բրօթօքօլը, ինչպէս մերժեց Պերլինի յիշատակագիրը և Կ. Պոլսոյ դեսպանախորհուրդը։

Ինչ որ ամենէն աւելի մտահոգութիւն կը պատճառէր Համիտի՝ սա էր. իր անձնական ապահովութիւնը և իր քմահաճոյութեանց ու աւելութեանց գոհացումը։

Այսպէս առաջ բերաւ այն խառնաշփոթ վիճակը, որ պատճառ պիտի ըլլար Ռուսիոյ զինուորական միջամտութեան։ Ասոր արդիւնքը պիտի ըլլար երկրին բաժանումը։

Միտհատ փաշայի կողմէ ներկայացուած Սահմանադրութեան պահանջումներուն հաւանիլ ձեւացնելով, Համիտ անոր ձգեց արտաքին քաղաքականութեան պատասխանատուութիւնը։

Այդ Սահմանադրութիւնը, որուն վրայ այնքան խօսուած է, և զոր Երիտասարդ Թուրքիա չի դադրիր պահանջելէ, սա սկզբունքները կը բովանդակէ.— Երկրին հողային ամբողջութիւնը. Սուլթանին անպատասխանատուութիւնը. օրէնքի առջեւ հաւասարութիւն բոլոր օսմ. հպատակներու՝ առանց դասակարգի ու կրօնքի խտրութեան. օսմ. քրիստոնեաներու ընդունելութիւն հանրային պաշտօններու մէջ՝ իրենց յարմարութեան, արժանիքին ու կարողութեան համաձայն. անհատական ազատութեան ու բնակարանի անբռնաբարելիութիւն. ջնջում գրաքննի, տարապարհակ աշխատութեան և տանջանքներու՝ ի՛նչ ձեւի տակ ալ ըլլան. ուսուցման ազատութիւն. դատարաններու կատարեալ անկախութիւն. ելմտացոյցի իրական հաւասարակշռութիւն. քաղաքատական և վարչային ապակեդրոնացում նահանգներու մէջ, կեդր. կառավարութեան գործունէութիւնը և իշխանութիւնը վերապահելով։

Անգլիացիներուն վրայ մեծ հիացում մը և անոնց Սահմանադրութեան կուսակից, Միտհատ փաշա Թուրքիոյ փրկութիւնը կը տեսնէր այն խորհրդարանական դրութեան մէջ, որուն նմանը ունենալու դժբախտ երջանկութիւնը կը վայելեն Ֆրանսացիները։

Իր ներկայացուցչական դրութիւնը կը հիմնուէր Երեսփ. Ժողովի մը վրայ՝ չորս տարուան համար ընտրուած, գաղտնի քուէարկութեամբ, մէկ երեսփոխան՝ 50 հազար արու Օսմանցիներու համար. Նաեւ Ծերակոյտի մը կազմութեան վրայ, որուն անդամները ցկեանս անուանուած էին Սուլթանին կողմէ։

Խորհրդարանը իրաւունք ունէր քննդատելու դէր կատարելու կառավարական գործերու վրայ։ Նախարարները պատասխանատու էին Խորհրդարանին, բայց օրէնքներու նախաձեռնութիւնը կառավարութեան միայն կը պատկանէր։ Վերջապէս, երբ էական և ճշմարիտ թումբ, Խորհրդարանին գործը կասեցնելու կամ բարեփոխելու համար, Սուլթանը ազատ էր յապաղեցնելու կամ փութացնելու Խորհրդարանին բացման թուականը, կարճեցնելու կամ երկարաձգելու նստաշրջանը, Սահմանադրութեան 44րդ յօդուածին համաձայն։

Կորչաքօֆ իշխանին շրջաբերականը Եւրոպայի կը ծանուցանէր թէ վեց զօրաբանակ շարժման մէջ դրած էր՝ Թուրքիոյ քրիստոնեաներուն ապահովութիւնը երաշխաւորելու նպատակով։ Ռուսիա նոյնպէս համոզած էր Անգլիան՝ Կ. Պոլսոյ մէջ եւրոպական Դեսպանախորհուրդ մը գումարելու։ Այս անգամ ընդունուեցաւ այդ առաջարկը։ Նոյն միջոցին Երիտասարդ Թուրքիա կուսակցութիւնը փորձեց արգիլել Եւրոպայի միջամտութիւնը կայսրութեան ներքին գործերուն մէջ, ինք ստանձնելով բարենորոգումներու գործին նախաձեռնութիւնը։

1876 դեկտ. 13ին, այդ կուսակցութեան պետը, Միտհատ փաշա, երբ Եպարքոս, Մէհմէտ Ռուշիտ փաշայի տեղ կ'անցնէր։

Այն օրն իսկ, ուր Դեսպանախորհուրդը կը գումարուէր Կ. Պոլսոյ մէջ, Խաթթը Հիւմայուն մը կը հռչակէր Սահմանադրութիւնը, Մեծ-Եպարքոսին կողմէ յղացուած։

Ատիկա շատ թրքական եղանակ մըն էր՝ երբ պատասխան այն պահանջումներուն զորս Կ. Պոլսոյ Դեսպանախորհուրդը պիտի ընէր՝ յանուն Եւրոպայի։

Այդ պահանջումները, առանց Թուրք կառավարութեան մասնակցութեանը պատրաստուած, դեկտ. 24ին յղուեցան արտաքին գործոց Նախարար Սաֆվէթ փաշայի։

(Շարունակելի)